КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

КЪОНАЧА ТІЕХЬЕННА КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАР—СИЙЛЕН ГІУЛАКХ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

№ 3 (4464) ШОАТТА, 6 январь, 1968 шу Мах 2 кап.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН ХЬЕХАРХОЙ КХОАЛАГІЧА СЪЕЗДАГА

[illegible] Союза Коммунистически парте обкастной комитето, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме, Министрий Совето дІойха марроел хатт халкъа образовани белхлой декъхача эскарера, шоай вахар кхуьуш йоагІа тІехье Іомаяра а кхетамца кхеро а белха дика гІулакха хотаддуьрий эскаргара баьча хьехархой кхоалагІча съезда делегаташка.

Нохч-ГІалгІайчен хьехархой ба вай советски интеллигенце хьалхалаттача отрядах йолча цхьане воккалок, цар шоаш лаца ца деттІа дакъа лувц КПСС XXIII съезда решенеш чакхьахара юкъе. Республика школашка даим толамагІча тайпара тІехье хьоабоагІа кхуьуш йоагІа тІехье Іомаяра а кхетамца кхеро а процесс.

12 эзар совгІа болча педагогашка сийленца кхоачашду шоай гражданский декхар — хургІола коммунизм хьальерам кхабу, уж шоаш беха а къахьега а кийчбу.

Ах бІаь шу хьалхачам а денцашка йола ха хьалха дукхха дукхагІа бола беха мах кхаде а деха а ца хиннарг хиннача Нохч-ГІалгІайченах Советски Іалдама шерашка йоазув-дешар да хар дІадаьннха, массане а баркІ шера дешарга чакхдаьннха мехк, Іаламан культуран мах хийцад. ХІаьта цу белхаларча культуран революцена юкъе бекигьалла мах баь вартаеца увль белхаш советски хьехархой а хилар.

Советски халкъо, Коммунистически парта, Советски правительства бокхa мах бу хьехархочун хьалхалча къахьегама, хадамаш йоахка и цун сий лакхдІоа, цун къахьегама а вахара а хьалаш дикагІа тоадара.

Нохч-ГІалгІайчен бІаьш хьехархой Советий депутаташ хержаб, цхьна декхарий правительствени совгІаташ тийннад.

Хьехархошка доча дикача гІулакхий хаа боа хилара, дерригача халкъо цар йоанха оаш хиларе дукхача гІулакхашта декхарийла бу уж а. Вай мехка знаменийн культуран дІаха дегІахкувлара темпаш дукхача хьало социалистически общество хІара чаппа знаменх, моральни динавех тийна а, хІаьта из цуьнца дикаа оалача кагда чІоагІамца айтха бувзам белаш а да.

Халкъа образование белхлой эттара хьехкара декхар — Іомабаре кхетамца кхебаре чакхкане а геттара бехктахоле а йоа процесс дентара дикагІа тоаяла да.

ХІанз советски школаш хьалхашка хьейшбелай шерра перспективаш, цар къамеш бейб «Юкъерча юкъаробразовательни школа болх дІахо тоабаро да дезача гІулакхаш» болча КПСС ЦК-ни СССР Министрий Советан Совме тІа. Халкъа образование белхлой инициатива а творчески хьинар а тІадерзада деза хІанзарча пятилетке чакхъхаи а йоалаш массана юкъарча юкъарча образованиега деллар ІалашдІаро. Партей правительстваи хьалхашка оттадьча шой масштабашка делхача Іаламхате декхача декхаре хьехархочунгара, халкъа образоване хІара белхлочунгара дІадех нІоарга марксистско-ленински теори Іомаяра, профессиональни говзал лакхъялга.

Нхуш йоагІа тІехье кхетамца кхеяла — хьехархой гІулакх хинна Іац. Цудухьа дІахо а мехкагта чІоагІагІа чІоагІбе бези школа, доза, общественность бувзам.

Советски Союза Коммунистически парте обкастной комитета, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме, Министрий Совета дов республика хьехархой кхоалагІча съезда делегатий а беррнгача предложен белхлой а чІоагІа унахцІена хулга, кхуьш йоагІа тІехье кхетамца кхеяре Іомаяре халача а сийлен а гІулакха денахьй хІамана карагІдуваьга.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМ | НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ХЬЕХАРХО

Хьехархо... Ма боча я вай мехка из цІи! Дешархошна, дьалкнновошна, деррнгача халкъо цхьатарра сий ду хьехархочун. Сий долаш бехктохамех декхараш латт цунна хьалхашка. Кхуш йоагІача тІехьенна кхетам балара эттара хьалхара юкъ дІайолаер хьехархо ва, къона сат вахара повкъавоаккхар хьехархо ва. Цудухьа вай парте даим лакха лоаттаду хьехархочун сий, хадддаш цун йоакхо я.

КПСС XXIII-ча съезда доалхий декхараш оттадаьд халкъа образоване болхлошта хьалхашка кхуш йоагІача тІехьенна коммунистически кхетам балара, школай болх дІахо тоабара. Цу дакъе чІоагІа къахьег вай республика халкъа образоване болхлоша а. Дукха дика гІулакхаш карагІдийннад дешархой успеваемость лакхъяра, уж коммунистически кхетамца хьалкхебара. Селхан болх бе йолаеннай хьехархой кхоалагІа республикански съезд. Гулбеннача делегаташа дувц, КПСС XXIII-ча съезда решенеш хІадехкача тайпара республика юкъаробразовательни школай болх дІахо тоабарах доаь доал. Цар иттог ю цу хьакъехьа карагІдаьнначун, гучадоах балха юкъе нийсдуш доаш кхоачамбоацарах, митта беналдоах уж дІадахара лаькъаш, ювц дикагІча школай опыт.

Бокалар аьнча, дукха дукха дораш ба хьехархой съезда делегаташ. Республика школашка болх беш ба йоахаш [illegible] бІаьш хьехархой. Цар сийленна кхоачашду шоашта хьалхашка латта бехктохкане декхараш. Селхан Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо ший Указ Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни хьехархо яха сийлен цІи еннай Гудермеса № 1 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа Ботвина Таисия Павловнайна. Грознерча № 12 йолча юкъарча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа Вишницкая Валентина Михайловнайна, Грознерча № 21 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа Седова Клавдия Сергеевнайна, Грознерча № 4 йолча баркІшерарча школа юххьанцарча классий хьехархочоа Сердюкова Александра Васильевнайна. Дукхача хьехархошта еннай Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ.

Цу гІулакхо цІаьхха а хьагайт шоай декхараш дийза кхоачалдеча хьехархой сий хакхо даим лакха лоаттаделга.

Белгалдаккха деза, шоай болх говза вІаштІехьбаьккха, йоккха опыт Іоаль школаш вай республике дукха йолга. Деша да йола деррига бераш дешара юкъсовара, цхьаькха бер школера дІа ца далийтара, успеваемость лакхъяра дика опыт Іоаьлй Гудермесски района школашка. Из болх дика делабу Нажай-Юрта, Навсарен, Ведана, Сунженски районерча школашка, Грознерча № 1 йолча школе, миттa кхычахьа.

Дешархошта коммунистически патриотически кхетам балара болх къаьстта дика вІаштІехьбаьккхаб Грознерча № 32 йолчеи Аргунски № 1 йолчеи юкъерча школашка.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Цхьабакъда, толам вай декхарийла да белха [illegible] боацараш гучаладе дукхагІа теркам тІабахийта, уж дІадовхаргІоа накъаш белгалдаха. Хоаш ма дий, дукхача школашка хІанз а успеваемость лоха йолга, берши дешара тІера дувлийга, шоалагІча шера берш чухусийга. Уж а кхы тайпа проблемаш а дешаш дувцара кертера теркам тІабахийта беза хьехархой съезда делегаташа.

Къаьстта уйла е езаш а къоастаде дезаш а гІулакх да нохчийи гІалгІайи берашта наьнен эрсийи мотт хьехара толашагІа йола методаш харжар. Из проблема сихагІа къоастае декхарийла а просвещение министерство, цу хьакъехьа шой рекомендацеш а пособеш а кийчъо сий хьехархой говзал лакхъеча института. Пайда эца беза цу гІулакха кхьча республикай къамий школай опыт.

Шенхашта тоаде дезаш гІулакх да республика ерригга школаш учебникашцеи программашцеи Іалашьяр. Цу хьакъехьа дукха кхоачамбоацараш да нохчийи гІалгІайи меттала долча учебникашцеи программашцеи.

ДукхагІча дакъе школай болх тийша ба хьехархочох, цун говзалах. Бакъда, республика школашка хІанз а болаш ба дакъадаІа образовани йоала, шоай гІулакх кІоаргга ца деннаш, болх тесса делабу хьехархой. Эттара доккхагІа дола кхоачамбоацар из да. Сихха тоаде из гІулакх. Шоай болх бовзаш а бевзаш а бовза хьехархой хила йиш яц школашка. Къаьстта теркам тІабахийта беза хьехархой говзал лакхъяра. Цу дакъе доккхий декхараш хьалхашка латт республика хьехархой говзал лакхъеча института.

ДикагІа хийца беза Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически институто арахеца студенташ, товзе деза хьехархошна заочно дешара гІулакх.

Республика укх тІехьарча хьана дукхха мерда школаш хьалхьале а хІанз а тІехьа тоэне [illegible] ааделаш. ДІахо [illegible] йоахко е еза цу гІулакха а.

Школай болх дІахо тоабера бокхача доархІаме я низа партийни комсомольски организацеш. Уж декхарийла я белха юкъерча кхоачамбоацарашта нІокхашта къовсам лоаттабе, коммунистий авангардни роль лакхъе.

Советски халкъ Сийлахь-боккхача Октябра шоалагІча ах бІаь шера чуденнах. Сийрда кхоане хьалдеча кхы а лакхагІа декхарош латт хІанз хьалхашка. Шеко яц, КПСС XXIII-ча съезда решенеша хІадехкача тайпара школай болх дІахо тоабара, къона тІехье коммунистически кхетамца хьалкхеяра республика хьехархоша шоай низ ца кхобеш сийленца къахьегаргхилархьа.

БІАЬСТАННА КИЙЧЛУШ БА МЕХАНИЗАТОРАШ

БІарчача дийнахьа тага схьаш Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза мастерской. Механизатораш чуйнина ремонт ни балхаш деш бола укх денош. Из болх укхаза дика вІаштІехьбаьккхаьга хьагайт укх масала: бІаьшагІча хиргІале совхоз 15 тракторан 24 нообйбен тоаш езам ер, хІанта ремонт йир 22 тракторан 31 комбайнан. Миттa боккъонна тоаль яьнна профилактика латт боахама культиваторши, сеялкаш, йол хьокха агрегаташ.

СУРТА ТІА: совхоза дикагІа бола механизаторам Д. Гантаеви Т. Абдулкадыровы шоаш ремонт еча «Т-28» яхача двигатела оттахалга хьожаш ба.

С. Шаринова сурт.

ХЬЕХАРХОЙ КХОАЛАГІА РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗД

Селхан КПСС Нохч-ГІалгІай обкома политпросвещение ЦІагІа болх бе йолаелар республика хьехархой кхоалагІа съезд. Съезде лакъа лоаш ве эзар гарга хьехархо. Укхаза ба Къилбаседа Кавказа кхыча республикий вакалаш а: Дагестанера, Къилбаседа-ХІирий, Черсий-Балкхарой АССР-ера, Ставропольски краера, Москвора.

Съезд хьаелл Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела нов. Гайрбекова. Белха органаш хержачул тІехьагІа сийлен Президиуме КПСС ЦК Политбюро хорж съездо.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома моарчал хоатта адрес дІадийшар парте обкома секретара нов. Бевова.

«КПСС XXIII-ча съезда решенеша махкхара республика юкъаробразовательни школай болх кхы дІахо а тоабарах» яхаш яр Нохч-ГІалгІай АССР-а просвещение министра нов. Умарова яь доклад. Доклад йоастеьначул тІехьагІа прении йолаелар. Цига къамаьлаш дир № 4 йолча Грознерча юкъерча школа хьехархочо В. М. Коршак, Шелла райОНО заведующие нов. Цуркова, Дагестански АССР-а просвещение министра нов. Магидова, Шелковской юкъерча школа директора И. В. Горобец, Къилбаседа-ХІирий АССР-а просвещение министра нов. Балазова, Нохч-ГІалгІай АССР-а писателий правление союза председателе нов. Ахматова, кхычар.

Съезда делегаташка моаршал хатта баькхабе Грознерча школай пионераш. Сарахьа гулбенначарна концерт оттадир.

Тахан ший болх дІахо беш я съезд.

МалгІабика къахьегамхоша цІей дездир

Селхан МалгІабика къахьегамхой доахха цІей дездеш хилар. Фашистски захватчикех МалгІабик мукъальяккха 25 шу хилар дездир цар.

Майдан тІа Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа байнарий памятника юкхе бІаьш мехкалаьттахой митинге гулбелар.

Митинг хьайийлар горисполкома председателa С. Х. Гостемиров. Цун къамаьл йистелаьча доа лу МалгІабик моастагІчох мукъайоаккхаш дакъа лоацаш хиннарашта.

Цул тІехьагІа Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа байнача бІухой памятника юхе зизай корсамаш Іоохка боллу къахьегамхой.

Митинг чакхъьача Чкалова цІерагІча клубе торжествени собрани хилар. Цига гулбеннарашта хьалхашка доклад йир КПСС МалгІабика горкома хьалхарча секретара Д. Н. Санькос. МалгІабикера моастагІа вакхавеш дакъа лоацаш хиннарашта моаршал хотташ дола адресаш делар.

Собрани чакхъьанначул тІехьагІа художествени самодеятельноста концерт оттадир клубе.

М. ЗАНГИЕВ.

РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ШКОЛА ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАРХО ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Халкъа образование дика гІулакхаш карагІдувларах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика школа Заслуженни хьехархо яха сийлен цІи **лойла**:

Ботвинова Таисия Павловнайна — гор. Гудермесерча № 1 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Вишницкая Валентина Михайловнайна — гор. Грознерча № 12 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Седовая Клавдия Сергеевнайна — гор. Грознерча № 21 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа.

Сердюкова Александра Васильевнайна — гор. Грознерча № 4 йолча баркІшерарча школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель.
Н. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1967 шу, 21 декабрь.

ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Халкъа образоване дика гІулакхаш карагІдувларах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота **лойла**:

Голос Василиса Никитичнайна — Шелла района Автуринскн юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа.

Куликов Павел Андреевича — Шелла района Болх беча кагархой Аргунски юкъерча школа директора.

Лашкаева Заргая Халидовнайна — Ведана района Даргински юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Лукина Клавдия Дмитриевнайна — Шелковской района Шелкозаводской юххьанцарча школа хьехархочоа.

Мещерякова Зинаида Ивановнайна — МалгІабика района Псedaхски юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа.

Мусаилова Ия Петровнайна — гор. Грознерча № 1 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа.

Никулина Раиса Васильевнайна — гор. Грознерча № 7 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа хьехархочоа.

Петриченко Пелагея Ефимовнайна — гор. Грознерча № 47 йолча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Халидов Шамсудин Халидовича — Шелла района Мескер-Юртарча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Элиханов Мовлади Юсуповича — Шелла района Майртуперча юкъерча юкъаробразовательни къахьегама политехнически школа юххьанцарча классий хьехархочоа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель.
Н. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1967 шу, 21 декабрь.

РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБЕРГБА

Юбилейни къахьегама вахта лаьттача деношка башха-дика толамаш даьхад социалистически производства ерригача участкашка. Вай мехка къахьегамхоша доккхал ду промышленности юрта боахам дегІаккхуьлаш лаьхача толамех. Деррнгача советски халкъаца цхьана юбилейни декхараш кхоачашдара гІулакха дика толамаш а хьаха шоай цІейна накъаьнхар Нохч-ГІалгІайчен бригадий, фермий, колхозий, совхозий дукха коллективаш.

Юрта боахам дегІаккхувлара дакъе лакха хьокхамаш хиларах юбилейни декхараш толаме кхоачашдарах КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байрах еннай Сунженски района XIX-ча партсъезда цІерагІча колхоза. Наурски района «Терский» совхозаи Сунженски района «Победа» яхача колхозаи РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума, РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракхаш еннай.

Шера итогаша хьаьовхачох, шоай истори чухь дукхьанха эгара лакхагІа ялата хьувкъам кхебаьб республика колхозашеи совхозашеи — 231.0 эзар гектар совгІа ялча лаьттан хІара гектара тІара 19.8 центнер. Деррига чуделла ялат 457.9 эзар тонн дикдад, вешта аьнча 1966 шерарча 32 эзар тонн дукхагІа.

Укх тІеххьарча шерашка ялат дукхагІа даьккхад керттерча даькъе ялата культурай хьувкъам лакхбара чотах.

Укх тІеххьарча шерашка колхозашеи совхозашеи дукхагІа дІавик гурахьа дув кІам дутеи санна йоала лакха хьувкъам теза культураш. Республика бІарча хьайнача, уж культураш дІайийнай 129,1 эзар гектара тІа е деррига дІадийнача ялатех 56 процент, хІаьта цувах дикха локкха нов къостал хилар деррига чудахьаш дола ялат алсамъяккхара.

Из алсамдалара республикага йиш хилийтар хлаташ кийчдара паччахьалкхен план ханал хьалха 135 процент кхоачаше. Дальхен амбарашка тесад 168.5 эзар тонн ялат, вешта аьнча планал 43,5 эзар тонн дукхагІа. Аллха пхьа кІа деххад 120 эзар тонн. Цул совгІа боахамаша шоашта эшшача боаране дІаоттаьй фуи, кхачаш, фуа, кхьайола фондаш. Хьувкъам кхебарен социалистически декхараш кхоачашдаре гІулакха эттара дикагІа хьокха чам даьхад паччахьалкхенга 14,6 эзар тонн ялат лекхача е план 225 процент кхоачашьъча Наурски района ахархоша.

Ялатий хьувкъам лакхбара даькъе дика хьокхамаш дахарахи паччахьалкхенга ялат доккхара плане кхачаш а тІеххоачам а ярхи Наурски района РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен кара кара теза ЦІе байрах еннай.

Укх шера дика къахьийгал ялат кийчдара план 177 процент кхоачашьъча Надтеречни районa, 149 процент кхоачашьъча Сунженски района юрта боахама белхлоша.

Республика дукхача боахамаша агротехнически мероприятей ерригa комплекс кхоачаш а еш. 1967 шера лакха хьувкъам гулбаьб шекара свеклий, тхьамкий, баьцадарий, кхыча культурай. Шекара свекла кийчъяра паччахьалкхен план 121 процент кхоачашьъй. хІаьта тхьамка кийчдара план — 125 процент.

Республика хьайбаш дезадерашка дукха хІана хьод тІайнйца декхараш кхоачашдар а советски халкъа вахаречa дезача Ленина — Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара беха боагІача тайпара пакъабахар а дукха.

Хьайбаш деладеча фермай дукхача белхлоша Іалашдьаь доахаме кев тІара еахазараш дІахо добаделга.

Паччахьалкхен план кхоачашьъай республико дукха кийчдари — 105 процент, шура кийчьяра — 107, фуаш кийчдара — 110, тха кийчдара — 107 процент. ДукхагІа кийчдьаьд дулх — 6 процент, тха — 7 процент, шура — 5 процент, фуаш — 12 процент.

Хьайбай боахам айбари дулх, тха, фуаш кийчдара тІайнйца декхараш кхоачашдари дукха лоаттабеча къовсаме дика хьокхам тел Сунженски, Наурски, Шелковской, кхьайола кхыча районий боахамий хьайбаш деладераша.

Юбилейни шера керттера итог я кердача, кхы а лакхагІча боаранга кхоачаш юртбоахама производство айенна хилар. Колхозашкеи совхозашкеи дукхагІа йоах лаьттанарен хьайбашкарен йоала продукташ, лакхъеннай цар рентабельность. Ехаш деладераша, хьайбаш деладераша, механизаторашта толамаш дахара керттера бахьан да юрта боахама дола лара даькъера парте политика, къаьстта а КПСС ЦК мартовски (1965 ш.), майски (1966 ш.) Пленумаша белгалдаь гІулакхаш нийса хилар.

Цуппа цхьано, юртбоахама производство лакхъялара боараш темпаш хІана а лоха я. Республика юртбоахам дегІабоалабара даькъе хІанз а дукха да кхоачамбоацараш, къоастанна йиса проблемаш.

Партийни, советски, юртбоахама органаша хІана а вІаштІехьдаьккхадаш КПСС ЦК мартовски майски Пленумий решенешка хьежжа кийчъяь мероприятеш хІара калхозой совхозой, бригадо а ферме а тІагІертагІа чакхйоахийта.

Дукхача боахамашка юртбоахама культураш кхеяра агротехника теллаш, лерттІа найда эша хий дехкача лаьттах, удобренеех. Шенхашта кхоачамбоацараш да фу делалара даьнче. Дукхха моттигаш нийсду кхашка балхаш дара ханаш цар дикали теллаеш, лерттІа пайда оацаш техниках. Из бахьан долаш хьувкъам бизза хьалкхебац, тІайнйца декхараш кхоачашделга юкъагІдоах. БІарча хьайнача республико кхоачашьъай паччахьалкхенга гена-раш, бахчевой культураш, коартолаш, баьцадараш, сом, комсаш санна дола продукне доархІаме тайпаш доккхара паччахьалкхен план-заказ.

Кхоачамбоацарш дукха да вай юкъара хьайбай боахам дегІабоалабара даькъе а. Доха е хьайбай продуктивность, дІадаьккхадал доахан, жа, къахарч, кев тІара оаладаараш довята, хІана а дукха моттигаш а се доахал Іаахара дусаш. Цхьаццадолча боахамаша кхоачаш хьайбай кхыйолчен продукне цхьадола тайпаш кийчдара план-заказ. Продукця, къаьстта а хьайбай продукци яккхарга дІабода мах хьалхагІа а санна боарам боалаш лакха ба.

СССР халкъа боахам дегІабоалабара ихе шера планa заданеш хадал хьалха кхоачашьъяр дукха социалистически яхь йоалаьча промышленность, транспорта предприятий, колхозий, совхозий хьалхалаттача коллективай хьехкхамагІа республике ахь хьажай ерригача колхозашка а совхозашка а, бригадашкеи фермашкен. 1968 шера плани пятилетка заданеши дерригача хьокхамашта тІеххоачашъе а цунна Коммунистически партеней Советски паччахьалкхенеи хард ехаз В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизар белгалдаккха а гІерт къахьегамхой.

Бепайзазон тІа арадаьхача декхарашка колхозашеи, совхозашеи, районашца кхе шера планагІа лакхагІа хиннарен лакхагІа йола рубежаш белгалъяьхай. Цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьд 1968 шера оттаь ялат, техническа культураш, баьцадараш, сом, комсаш, хьайбай продукташ ахарен кийчьярен плана дикха тІеххьоачашьъе, продукци яккхарга дІабода мах лохбе, къахьегама овсарлохе шера 40—45 процент лакхьяла Іалашде, кхина.

Республика юрта боахама беррнгачa бахлой юкъмотттигерча декхарех цо! за дІахо йозача хана ялат дукхагІа доахалга.

Республика бІарча хьайнача 1968 шера ялат лакхара даькъе рубеж белгалъяь яьнай — 500 эзар тонн, хІаьта миттa дукха а дукхагІа яха лаьхІа лаьттанцара йоала кхьйола продукташ а.

Лаьттанцара йоала ерригa продукци дукхагІа яккхара бола керттера кхоачам хила беза еррнгача юртбоахама культурай хьувкъам лакхбелга.

ХІаьта хІара шера хьувкъам лакхбелга Іалашдара партийни, советски, юртбоахама органий, колхозий вулгалхойи специалистий уйла тІаерзае еза лаьтта деладара культура айара оаламгара декхаш къоастадар.

Цхьа-дале, укх цхьан-шин шера деррнгача боахамашка юкъелхьанза йргьяц нийса севооборташ.

ШоазагІа-дале, кхашкарча бахий диказ лакхъе а ханаш лоаттье а, ерригача колхозашкен совхозашкен дикагІа дола районированни сорташ юкъедахьа, аллха хІадувча стандарта 1-ча класса фу тосcаш ялатаь дІале деза.

(Йистедоаккар 3-ча оагІо тІа).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Политически пропаганда лоархIаме дакъа

Уьх тIеьхьарча хана Наьсарен районе боккха теркам тIаухийт лекционни пропаганда шерра йоаржаяра, из вахарца айхха ювзара. Шерагара шерага шерлу цуя тематика, чулоацам кIоаргагIа болаш вахара тайп-тайпарча сагIоашца ювзаеннеи хул. Лекционни пропаганда шерагIа лыржар юбилейни шера, 1967 шера йийша 2 эзарнега дIаххоачаш лекцеш.

Лекционни пропаганде йоккха моттиг дIалоац КПСС историх, марксистско-ленински философех, политически экономех, дунен халкъашта юкъерча хьалах лаьца йолча лекцеша.

Уьх тIеххьарча шин шера лекционни пропаганда харде хиннай КПСС XXIII съезда, парте ЦК Пленумий решенеш, «Сийлахь-боккхача Октябрьски революце 50 шу дизараж» йола парте ЦК Тезисаш. Цу лекцешка кIоаргга хьахьекхаб ах бIаь шера советски халкъо хьабена историче-[...]

Иштта шерьенвай районе дикка дукьалара пропаганда я. ДIадахача шера районе цуьна хетаь 185 доклад йийшай.

Районе бахача наха юкъе знанешта пропаганда йоаржалра боккха болх чакхбоаккх «Знание» яхача общества районни организаце. Общества 28 юкъьанцарча организацешка чуьоагIа 360 сагI. Къахьегамхошта ххетам балара, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж оарцагIбахара партийни организацешка дIахьочa балха доккха новкъостал ду обществе членаша.

Районни дукхагIйолча предприятешка, организацешка, учреждешка, совхозий отделенешка, бригадашка, фермашка кIанз хан-хаьнахьа еш лекцеш. Коллективашта хьалхашка латтача декхарашца айххагIа юва уж.

Лекционни пропаганда боккха теркам тIаухийт Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводе. Укхаза оттадаьд лекционни ди. Цу дийнахьа лекцеш еш массайолча цехашка, кхыча производственни участкашка. ДIадахача шера заводе 210 совгIа лекци йийшай. Лекцеш еш отделийи цехийи кулгалхоца, инженерно-технически болхлоша. Лекционни пропаганде хьинаре дакъа лоац ий. Шакриева, Балаева, Зурабова, кхы дукхахчар. Тайп-тайпара дешаш чулоацам я пар йийшача лекцей тематика. Завода партийни организаце хоалам болаш хулгал лоаттаду лекторашта. Дикка гIо ду цар балха. Лекторий гонзал лакхьара укхаза хан-ханнахьа семинараш ю.

Бакъда, лекционни пропаганде цхьадола толамаш дакха дало а, кIезига дац цIенхаштара кхоачамбоацараш а. Цулухьа царна дукхагIа теркам тIабахийта лов сона.

Геттара кIезига лекцеш еш клубашка, кхыча культура учрежденешка. Юкъьанцарча партийни организацей дукхагIйолча секретараша, предприятей кулгалхоша йоагIа терко яц лекционни пропаганда. Лекционни пропаганда эсала латт кирпичаш еча заводе, райбыткомбинате, АМООС управлене, Цхьалекъонгий-Юртарча маьхк чуийвча пункте.

Районе кIанз а шерьна езача тайпара шерьенная лекционни пропаганда. Цулухьа из йоаржаеча хьинаре дакъа лоацаш кIезига нах ба. ДукхагIйолча кулгалхоша, интеллигенце дакъа лацац лекционни пропаганде. Болх эсала бу «Знание» общества дукхагIйолча юкъьанцарча организацеша.

ВIартча хьайнцача лекционни пропаганда лостам нийса ба. Бакъда, укхаза а нийслу цхьадола кхоачамбоацараш. Знаней цхьайолча отраслеех вIалла ешац лекцеш. Геттара кIезига я коммунистически моралах, коммунистически общественни отношенеш вIашагIйоххарах, къахьегам коммунистически хьисапе безаш нах хьалхебарах лаьца лекцеш. Цу кхоачамбоацарий керттера бахьан да лекционни пропаганда юкъьанцарча партийни организацеша теркам тIа ца ахийтар, лекторашта доагIа новкъостал ца деш.

Бахача наха атеистически ххетам балара пропаганда эсала дIахьу. ДIахача замах, дыках юхлисараша лолаш дукха моттиган нийслой а вIалла терко яц уж цIендь. ДIадахара долча дешай. Из болх геттара во вIаштIехьбаькхаб № 432 йолча ПМК, автотранспортни конторе, кирпичаш еча заводе. Чулоацам болаш хоадам болаш факташ болаш яц укхаза йиша йола лекцеш. Цулухьа царех бIала пайда боккха бац.

Йийшача лекцей дукала эсала тIахьожам лоаттабар бахьан долаш, цхьайола лекцеш лохерча идейно-теоретически боараме чакхъьинл, коллективашта хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзанна хилац [...].

Партийни организацей, района ерригача общественноста керттера декхар да шерра пропаганда йоаржалра цахадлаш йоакхо яр. Лакхача идейно-теоретически боараме уж етара гIулакх IалашIар. Вахарца айхха ювзаш, чулоацам кIорга болаш дIахьа ера лекционни пропаганда. ВIалла кицалийта йиш яц лекторий гоьвал лакхъяра дола дешаш. Царна цахадлаш методически новкъостал [...]

Лекционни пропаганда товьро новкъостал дергла къахьегамхой сагIатам лакхбе, шоашта хьалхашка латта декхараш цар кхоачашдара.

Н. СМИРНОВ,
КПСС Наьсарен райкома пропаганди агитацеи отдела заведующе заместитель.

МИШТА КХОАЧАШЪЮ ТIАИЙЦА РЕШЕНЕШ

Кадрашта луш бола тешам, производства лоархIамера дешаш кхоачашдеча царна луш бола боккха лоIам айхха буззденна ба тIаийца решенеш мишта кхоачашъю хьежара лоаттабеча тIахьожамца.

Цулухьа парте Сунженски райкоми цахадлаш эргайовх цу лоархIамерча балха практика, вIашагIъеллай тIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча тIахьожама система.

ХIане хIара бетта парте райкома бюро массехк лоархIамера дош дуьц. Уж мишта кхоачашду хьежаш дайи тIахьожам лоаттабу.

Парте райкома бюро оттадаь дош дийцачул тIехьагIа из кхоачашдара тIехьа цахадлаш тIахьожам лоаттабу. ТIаийца декхараш кхоачашдара новкъостал де белгалбу парте райкома бехктокхаме болхлой. Иштта белгалбу уж решенеш кхоачашъяра ханаш а.

Ший решенеши лакхехьа латтача партийни органий решенечи кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча тIахьожама картотека оттаный парте райкоме. Цу тIа белгалйоах партийни собранешка коммунисташа яь критически замечанеш. Уж замечанеш кхоачашъе декхарийла бараш белгалбу, уж кхоачашъергйола ханаш уггар. ДIадахача шера оаха вIашагIъелдар ший тайпара форма. Цига хIара бетта белгалду юкъьанцарча партийнии цеховни организацешка партийни собранеш хургйола денош, КПСС райкома членашта еина партийни поручене, политдешара система массайолча звенонка хургйолча занятей ханаш.

ТIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабара болча балха керттерча формаех цаI я хьалха тIаийца решенеш кхоачашъярах йолча информацешка ладугIар.

Иштта, масела, дIадахача шера парте райкома бюро дийцар ДОСААФ болх тоабарах лаьца дош. ХIаьта БПСС райкома пленуме — дуламаца лоаттабу къонсам чIоагIбарах дола дош. Цу дервигне дика тоабир болх. Холуш дегIабера ДОСААФ юкъьанцарча организацей болх, хьайийлар тайп-тайпара кружокаш, мотоклуб. Шоделао цуп мугIараш.

Нот гIевдоаккхаш хIама да дуьлам деш йола моттигаш районе холуш кIелитъенна хилар. Нах балхача массайолча пунктанка бола беш я дружинникий штабаш.

Цул совгIа тIаийцача решенешта тIахьожам лоаттабара йолча практике лоархIаме моттиг дIалоац моттигашкахь гIулакхий хьал тахкор, парте райкома бюро партийни организацей отчеташка ладугIар.

ТIаийца решенеш мишта кхоачашъю хьежара тIехьа лоаттабеча тIахьожама зоикко новкъостал ду администраце балха тIахьожам лоаттабара боккъо йолча комиссеша. Уж еринсие тха 20 я. Шоай болх дика вIаштIехьбаькхай Ассиновски консервни завода, «Сунжанефть» яхача промыслови управлене парторганизацей комиссеша.

ТIалала деккар кхоачашъяра, хIанзе бехктокхам лакхбара вIоагIа лоархIаме да халкъа тIахьожами органаша деш дола тахкамаш. Цар балха эгтара чолталда цар фух аьлча из да кхоачамбоацарам сунцахарал совгIа уж ца хилийтора новкъам декар. ДIадахача шера районе болх беш бар 500 совгIа контролераш.

ТIаийцача решенешта лоаттабеча тIахьожамо лакхбу парторганизацей, коммунистий бехктокхам.

Н. МИХАЛЕВА,
КПСС Сунженски райкома партийно-организационни балха отдела заведующи.

Самолеташ шийна тIера гIуттал мара боаца бетонни васа ба Улан-Уда. Оттадаьча саьхьата наьгьилга тIа гIолла хьед уж дукхьанха сигала урагIххоьсаяла. Iадика юкцара тхьамаш а вагадийя, заводера дIайолх керда «АН-24»-рш. Уж кхачарга хьежаш ба граждански фецача флота авиаанькъашка.

Сурта тIа: самолеташ вIашагIъехкача пехе.

З. Брюханова сурт.

ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГIОЛЛА

СОВЕТСКИ МЕХКА ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКАХ ДОЛА ДУВЦАР

МОСКВА, 3 январь. (ТАСС корр.). 10 миллион киловатт — хIара шера извал энергетически мощность болх бе йолайслийт вай мехка. 15 шера лаьрхIа хинна ГОЭЛРО мо йоза 6 план хIана яц аьна я нэI

Донбассерча Славянски ГРЭС-е оттаьй 800 эзаь киловатт йола энергоблок. Европе эттара низ болаьгIъяр!

Уж цифраш хьахийцай СССР энергетикан электрификацей Министерства кийдаьча а «Наука» яхача издательстве кепатеха тахан арадаьнача а «Электрификаций СССР» яхача альбома тIа.

Альбома материалашна къахьегахьокх дIадахача ах бIаь шера мехка энергетика низ болиб делIаяр. Цун оаглоаша дуьц болх беш йолеи хьалхеш латтен йоккхий электростанцей дIаниcть ярах, теплоэсайи гидрои электростанцей балха хьоккамех.

Теркам тIаолаш я вIашагIтехача «Мира» яхача социалистически механий энергосистемай схемо а социалистически дегIаухачен мехкашка советски энергетикий новкъосталца хьальеш латтача электростанцей карто а.

«Электрификация СССР» яха альбом — электроэнергетика дегIаалар ха безам бараште пайдана пособи. Из вай мехка электрификацей ярах йола ленински идеям мишта кхоачашъю хьахьокхаш дола теском тIауьза дуьцар.

●

НАКХА ХЬОКХАМАШ

ТЮМЕНЬ, 3 январь. (ТАСС). 21 миллион 130 эзара кубометр сийна доагор хьаэзад Тюменерча газопромысловикаша кердача шера хьалхарча дийнахьа Пунга — Серов яхача турбопровода чу гIолла. Из деннен бийсаннен эттара дукхагIа бeь болх ба газопровода эксплуатацеи с йолаеча деза.

ХIанз цахадлаш Свердловске, Перме, Центральни Кьилбаседелкя Урала кхыча городашка уж СибарегIара газ.

●

IАЙ КХЕБАЬ ХЬУВКЪАМ

ДУШАНБЕ, 3 январь. (ТАСС корр.). Республике боккхагIа болча боахаме — Курган-Тюбински района Куйбышева цIерагIча совхозе шекара свекла чуэна болабеннаб.

ЛаьрхIача хайнад, хIара гектара тIа хьайбашта тIехдикача доакъара 500 центнера кIезигагIа йоацаш ярхилар. Из кула вIаьккха дIас лайтта ака болхаб совхозе.

Шекара свекла [...] К. Маркса цIерагIа йола, [...] Горьке цIерагIа йола, В. И. Ленина цIерагIа йола колхозаш а.

●

ХЬАЛХАРА ДИ-БИИСА — ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

НОВОСИБИРСК, 3 январь. (ТАСС). Планал совгIа шаршорута бIаь совгIа вагон еттий Малхбузен-СибарегIен машинанкьа Беловски отделене Кузбассен кIоарах кердача шера хьалхарча денном бийсаннен. ДIадахача дийнахьей буса норматаннал совгIа воркI бIаь вагон йоссаьй Новокузнецки отделене. Наькъа ерригача отделенешка планал совгIа мехкдаьтта продукташ чуетта хьайннад шин бIаь цистерна.

— Орден лелаеча наькъа коллектива 1968 шера хьалхарча декикен бийсаннен дика лоархIаьй мукь тIаботтара задапсх, — ховш бир наькъа начальника заместителa И. Е. Трубникова ТАСС-а корреспондентага. — План халал хьалха кхоачаш я я, йийтта миллион сом гаргга планал совгIа пайда баьча юбилейни шера хинна хемташ лоа ца йолийташ хьайоагIа. ЦхьоалагIча январе боккъоца расписанех лийлар гаьнарча а гаргарча а наькъа уха пассажирски поездаш.

●

ХIАРА ШЕРА ТЕЛА СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРЕМИ

МОСКВА, 3 январь. (ТАСС корр.). Тахан ший болх дIабелабаьб хIара шера тела СССР журналистий Союзе премеш хьекъеча комиссе. Цу тайпара преми шийтта оттачьй, уж хIара шера хьежаю дикагIа долча журналистий балхех.

СССР журналистий Союза пре[...] хIара [...] проведенаш, ТАСС корреспондента бахча хоавал, 1968 шера [...] февраль тIе[...] ца [...] ооалийта комиссе [...] еза.

●

[...]А ТIА ГIОЛЛА ЙОЛА ПОЕЗД

КОМСОМОЛЬСК-НА-АМУРЕ, 3 январь. (ТАСС). Уьх IаЙ эттара хьалхара машиньккъа состав тахан чакхъьинний кьоаила города районе Амура тIегIолла тоьлача шаш тIаь тIа гIолла. Хийша поездаш лела йоаленнай Комсомольск — Советская гавань яхача участке.

Дукхача шерий практике эттара хьалха шаца машинаньккъа тIа хьалад дальневосточни машинамкъахоша бIоагIий шах дIа а эдаь. По сиддир хин фарватера кхерамегIа йолча моттигашка лоацалуш йола на терхшаме чIоагIа хулга.

■

«СИЙНА ЗИЗА» ЯХА ЭЛТАР

Тамашийна бесаш дола — баьде-сийна, сийна дато бесса—элтараш доах «Кабадиан» яхача племенной совхозе, Таджикистана къулбехьене. Каракуль яхача деша маIаж — «Iаьржа зиза». Кабадиански каракулах кердача тайпара йоаикх цIи: «кабуткуль» — «сийна зиза». Нийса даь маIаж да: дукхьал цу тайпара элтараш да цу боахама же гIехьено тела элтараш. ЛоархIаме да элтарий дикаж хьийбоаш тIехьчка тела хилар.

Уьх тIеххьарча шерашка «Кабадиан» яхача совхозо республика боахамашка бехкаб элтак шьоалагIча классе 10 эзар кь. 1967 шера 33 эзар эттара дикагIа дола элтараш дIахад совхозе. Нах кхоаласIа дакъа — шоай тайпара бесаш доаш да.

Я. НУДЕЛЬ.
(ТАСС корр.).

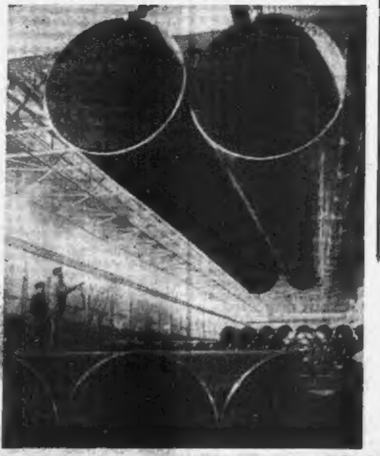

Челябински трубопрокатни завода коллектива шахара доккхий хIамаш хинна чакхдайннад юбилейни шера. Цуга дIаеннай КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС лакхэти байрах. СССР Iаьржача металлурге Министерства металлургически промышленности профсоюзий ЦК-и решенца «Производства лакхача культура предприятеи» яха цIи тиллай заводах. 1967 шера укхаза эттара [...] чакхдаьккхад «1020» яхача стане реконструкци елга, магистральни трубопроводашта 1220 миллиметр диаметр бола турбаш еига кардерадаьд.

Москвичаша ленинградашта дIадоалдар хьал а лаьца, трубопрокатчикаша металл [...] хьалха кхоачашьелга лаьрхIад.

СУРТА ТIА: ер турбаш дастта гово а шенадетта а проводий сенгарешка кьоаргъа.

В. Кампаниеро сурт.

ТАСС фотохроника.

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ 50 ШУ ДИЗАРГА

«БЕХК МА БАККХАЛАХЬ СОХ, ХЬАЙ МУГIАРЕРЧОХ...»

Рафаэль МУСТАФИН,
«КАЗАН УТЛАРЫ» ЯХАЧА ЖУРНАЛА РЕДАКТОР

ХIАЛАК хиниа. Йоахкаенна, дьына гIед хьоьрча моттиг! Ушал, сугI, кIотаргаш, маьлхарьяха лоха хьулг... Тхьоврон йолча мIрчача дахай хенаш тIа гIолла хьамагIча мукха Iаттал йийнай... Бегаре летавь, Iов тIабаьнна лешош чурдилаш лада... Ушала бaьнаш тIара тIeтт салукъа, мерзача чамера, корта лазбоаха Iи. Хозаш е оалхазарий илли а дац е баскизгий гаккерIаме цIузар а дац, е сатоьу гор-мозий декар а дац. Холаш цар гоьнахье хьаттьакха хьувзача пхьаж - буаргий зов мара дац.

Йохаль тайкаш, йоккхий топаш, ерригa а йоккха тIема техника моцагIе а дIайнхьай укхазара. ХIаьта а кIотаргашта юкъе хIанз а нийслу цхьаза хурдий яьккха йоккхачъ топа аьлик, цхьаза аьктаро кхесса тIера дIахкийта танка башни, цхьаькъ яьгача машиний гIовнаш. Баьшотта юкъе гIолла ада чакхйолаш мукхйна топий аьшкаш, баьшара йийраш гильзаш, аломинех дась салтий аьшгаш, эрсий, немций, испаний касках (укхаза тIом беш хинний Сигалбесара дивизи). ТIом хиннача тIехьагIа хьаькхинача къоначи хьуна юкъе нийслу цхьан хана укхаза тиначa тIемай тешаш дола наглечна, кIорнIадаш хинна, чкъорнаьхьинна кьаьна хенаш а.

Из яьх Iоажала АтагIе.

Тхьаь няьъ шу хьалха укх моттигашка хиннаб Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема юкъагIа хиннача эттара халагIча а цIий IоIешалча а тIемаех бола цаI. БоккхагIчарех дика дагадоагIа 1942 шера Волхова юхе го баь чуберзадаьча ШоллагIча ударни эскара тIаэтта даькъаза хьал а цун командующе инарала Власова гийшаболх баь хилар а.

Го баь чуберзабаьрашка кхоачамхилла тIема кхоачамаш хиннадац, ахача хиннабац.

ХIаьта а турналера дукхьале еш беттал тIах ха яьккхай шоайчарех дIахоадабаьча, мепача, тIеххарашка а къамаргашка а кхачча дохкаденнача ушала хила яхача ШоллагIча ударни эскара тIемахоша.

Шоаш баь го тIа-тIа чIоагIагIа вIашка а теIабеш, немцаша Новая Керестьи Мясной Бори яхача моттигашка юкъерча ушал йолча чукхийттача моттиге тIехьашка теттар го баьсаш. ТIехьагIа Iоажала АтагIе аьнна цIи а тиллар цу районах.

ЦХЬАБАКЪДА, ШоллагIча ударни эскара истори юкаметтаоттаде дагадха-м венаьа со укхаза. Сона вагадоалар цхьаьр да—цу моттигашка цхьаннахьа тIом беш а хинна, илен вазанца на аьннача Джалиль Мусех фу хиннад хар да.

Поэта ший кисьмошкарен стихашкарен дIанийкахача Джалила вахара цу юкъа хьакъехьяра пхьакхча а хIама вайна ца хоаш дукха цера дIанхар. ТIом дистебьиначул тIехьагIа арадаьла поэт эгала а хинноча, ший лоIамагIа илен а вахаьола, иза хабараш. ТIехьагIа гучадаьначa тайпара, уж хабараш дIалоаважаьяра тIо дахь хиннадар гитлеровцаша моаш. Тегельски набахта айна бальхьоевт пхьаьне поэта доттагIчунгара Симаев Ахьмадагара кезаз шийна, яхаш, дийнад Дреездене шийтта Джалилца цхьа ярах аьнца. Беабе яь суд дIахьайканьчул тIехьагIа судахоче, суд шера боекъонаш кхоачашъю длийтар дукхьа, боабе суд лырашна хаьтта хиннад, парча тIеххьара лоир фуд, аьшпа. Тутаакхалиа цхьоагIа аьхан бартагIа жоп дешпад. [...] алхха яхьа хIана: шоай хьакъехьара йакълар Дахьене дIахоьвага мара дац, аьнна. ТIакхка цар футтаройпа судахочо жоп деннад. Даьхене уж болдаргйац тийшаболх баьраш махилладара, аьнна.

Цхьабакъда, баьллар тIадааьннад, хIаьта шоргIоаца поэта турпалаI доккхагIча поавительственни совгIатана — Советски Союза Турпала цIерца, хIаьта цуп Моабитски стихаш —Ленински премеца белгал а яьхай. ХIаьта а Джалиль Муса вийча. [...] хоеш дисалар.

Волховера событеш хиннача тIехьагIа цхийтта шу даьлча журналиста Лев Шилова вIаштIехьдаьннадар на хоеш йохйиса Джалиль Мусай стихаш заметкаш тIайола эскара «Отвага» яхача газета массеха номер корая. Дийна боса цу газета болхлой полевой почта номерах леха йолаваннавар из. Царех дукхагIйо олаш Волхова юхе боабаь хиннаб. ХIаьта а царех массехк саг дийна висаи. Царех цхьаннe, «Отвага» яхача газета редактора заместитела Лев Моисеева дийцад Муса ШоллагIча ударни эскаре мишта кхаьчав.

Моисеев шай хана Джалилаца цхьана Московски университете леша а ваьгIав, цунна из дика вовзаш а хиннав. Юкхьанца ленз Волховски операце дакъа лоацаш хиннав из. Го баь чуберзабаь хиннаранка готтига коридор мукъайоаккхаеча Моисеева кахьати кхачев ба фронта штабе ваха хиннав.

ЗIамагIча Вишера улицашка Джалиль Муса кхийттав цунах. Моисеева пунга дийнад ШоллагIа ударни эскар бIаьстан дIайха депош тIакхьача чакхвоалалургвоацача Волховски ушалийла хьеладанза дусаргдоалаш, седла халача хьале эттаз хилар. Муса а ший аргIанна лийткъьан, хIетталца озерве а на ше, боккъларча гIудалкхага сатувсаш а ва ше, хкаш, Шоай редакие мукъа дитсотрудника - военкора гIулакх долга дага а деха. Моисеева цу моттиге дIаэпаргва хьалар ший доттагIчунга. Джалиль, гIад в вaха, раьва хилар. Цигтара фронта политотделе а баха, цa цу гIулакха хьежанедга вIаштIехьдаьккхар цар. ШоллагIча дийнахьа, бьаза шоай кхоачам а болаш, ШоллагIа ударни эскар латтача моттиге баха арабалар уж.

Го баь чуберзабаьраш 22 июне моастагIчун обороана чуччийтхаб. ТIагIертам моастагIчунга лоь а на лчи, из меттахьвоаккхаш, седла чIоагIа хиннаб. Баь го цхьаннахьара хоадабьаб. ВIаштIехьле а йолаш, цигга гIолла баьча гоша юкъера арахаха лолалаьд ШоллагIча ударни эскара доакъош, хьалхарча аргIанца чамегаш бараши зоарахойи а боалаш. Наборщикаш а, шоферaш а, хьa ду ия тIемахо а тIехьа дийна висача «Отвага» яхача газета 24 болхлочех цу дийнахьа гоьна юкъера кхоь мара арабаьннавац. Цхьабакъда, цурна юкъе Джалиль Муса хиннавац. Сарахьа лемпашка юха а дIакъовлаенной го хоада а баь мукъаяьхха моттиг. Муса а цун новкъостий а кбошка эгабеча. «IалаХ хилар тIаэттата гома» чу бисаб.

Уж хIанаш хинна тхьо цу газета ха яьннача тIехьагIа. Татаре Нахчаххьаьлкхен музея залашка гIолла лелаш хиннав ха яха кцп дола, кхычахьара вена саг волга ховргйола яхья саг. БоккхагIча политрука форма а шигаш йолча Джалиль Мусай портрета тIахххьачача, цIаьхха юта а сеца, саббаре аннад по:

— Муса! Залилов!..

БIаргашка хий эттар цуьна. Шийна гонахьа сулбенначa музее балхачча наха дийцад по це Джалилаца цхьана Волховски фронте тIом беш хилар а Муса илен мишта вигав сийна хоиш хилар а. Цунна хьалхагIа а шецаге хеза-и хиннавар поэт - турпал, цхьабакъда, поэтoет бIаштвовлица керта чуэпа хиннадаш цуьна политрук Залилов поэт Джалили — цхьа саг хинна хилар.

МИШТА кораенр фронтерча Джалила тIеххьарча денoй тешех вола кхы цхьаькха — Иван Панланиe Плюьков, тIанзара исторически Iилмай кандидат, Приморски вотбоахама института КПСС истори Iилман коммунизмаи кафедра доцент. 1942 шера бIаьстiйа аьххий ШоллагIча ударни эскара юкъерча 59-ча къахьстарча стрелкови бригада политотдела воккхагIча инструкторахья гIулакхе хиннав из.

Балха гIулакха ваxe ШоллагIча [...] эскара штабе (Огорелй яхача юрта) хулаш хинна Паньков массане а редакце чуоттаза Iеш хиннавац. Укхаза 1942 шера апрель бетта юкъе е юхе цунга хьовлы тоkийга хиннад кердача сотрудникаца — лакхача дегIара вовлача, къайча, политрукаца татараца Залилов Мусайца.

Волховски фронте лаьтта хьал чоаллаьe дерваш лаьттад. 23 июнегара 24 июнагарча бус 59-ча стрелкови бригада прикав кхаьчад, тIемаш а деш Теремец Курлянски яхача юртагахья чакхъяла тIагIо, аьнна. ТIахъхъллара керте етта еваш хьинай бригада кхоалагIа стрелкови батальон цуннa тIехьа аха еваш хиннай «Не Муса поздравлениеш. Хьалдашка оттадаь декхар лоархIаме хилар бахьан долаш батальон чIоагIаьь хиннаI эскара штаберча политболхлойи эсарийи группаца. Царна юкъе хиннав Джалиль Муса а.

Бийсанна 11 сахьат даьлча дела деннах моастагIчун позицешта тIахьелхилте. Немцаша кIочаь чIоагIа хов дарна жоп деннад. Батальон дукхазза а чухьенха гIийттай, хIаьта а немций чIоагIа дукьала лаьттаь. ТIемахошна цхьана хьалхарча мугIарашца ихаб коммунистий политболхлойи. АргIанна тIахьехха батальон гIеттача (Тубрийна кхо сахьат гаргга даьнна, сатоссаш латта ха хиннай), лелхача пхоно аьрда кога чов лай Панькова.

— Муса, сона чов лай, шкашка цIий да, — аьнна цо Джалилага.

— Сатохалаь, — жоп деннa воахо. — Сайна а наргIхна дахьехал мотт сона.

Батальона аьттехьарча флангe бохна болабеннаб уж, цига кIотаргаш листагIа а я. лоа сел чIоагIа а хам, аьнна, хеталуш. Цу хана кIотаргашкара етта йолеенай хьалагIа анкарна хо на еппа немецки станковой пулемет. Группа Iоийжай. ХIаьта Муса, кIотаргашта тIехьашка лечча а лечкьаш, тексаш пулеметаaхьа волавенна. Цхьа ха яьннача гIолла, лелхача пхорчий а еттача пулеметий а татаншта юкъе гIолла хьынна шIоагIа хевах Панькова. Из цIоагIа догтар Муса па аьнха хотадеииад цунна. Цуд тIехьагIа БIарг-ногIар тоха ха йнилехьа цунна юхе хьа хIама эккхара тата дьaннад. Дахтю хьала а ваь, кхор а вийрoа, сакхетем чура вааннад Паньков. Панькова хетачунга диалача, цу Iуйрийна, 24 июне, цуьн вигав чов хинна Муса.

И. П. Панькова дийцар Джалилий хьакъехьарча ший книжкака юкъедахийтад писателa Гази Кашшафa. Цхьабакъда, книжка арадала в кхийнаьwар ТАССР Лакхехьарча Совета Президиумера дена письмо цунга дIалуш. Из хадаьд ШоллагIча ударни эскара мугIареревар хиннача Русских Аркада горед Нижний Тагила. Джалиль Муса илен вигар мишта нийсденнад даьза хилар «Огонёк» яхача журнала тIара дийшача цо шийла цунах ховшдар дувцилга сецаддад.

1942 шера бIаьсти А. Русских хиннав ШоллагIча ударни эскара штаб лорaeча хана, хIаьта политрук Залилов Муса вовзаш а хиннав цунна. ДукхагIча хана автомат а йолаш, хоттажа йиза шинель а юхаш гуш хиннав из Русскихна, хIаьта из бахьан долаш Залилов каст-каста хьалхалттача позицешка хулаш хилар а лаьрхIад цо.

ИЮНЬ бетта 20-ча деношка немцаша дIадаьццай Новая Кересть яха юрт, цу ханалехьа цига хиннай эскара штаба дакар[...] лаьрхIа ярен. 21 июне сарракъе цIакхайкадеа баьча гоьна юкъера цхьан - цхьанца а кагий группа болаш а араьудалтга тIадолла приказ.

«...Новкъа Муса веттадора сох, — аьнна Русскиха. — Доха йоалха 1942 шера 22-ча июнега Iуйре яр. Шийлометр тилла кхьалбаседехьа Iотахар тхо, йоккхий топаш етта чегача кIаа ца нийсалар дукха аьдехьа а деста. ХIаьта а немцашта тIаннидалаза дисаглар тхо. Етта йолачучa автоматаша боабир IуйрийнарI саттем. Йоккхача тоша ико кхийтта бaькхача кIоага чу хIа аьнна тхо Iодувинашекь а кагий минаш тIабоаладар. Тхо лелхьача моттиге ли нийса чукхетарг хилар-м бахха боккхача тешаме далар, цхьабакъда, лелхача шинай таташтa юкъе гIолла хьахозар «Рус, сдавайся!» кхаш немцаша йетта мотт шек уха цIогIарч. Цу чу дукха Iелга вIаштIехьдлар. Цхо кхетар е плен вигар мара, кхы хIама дахар цу чу дагIарах хила. Лелхача шоай минаргIа кIалхара хьалхьеда а пулеметаш - автоматаш етта а лоархIабацар немцей. Цуннах пайда а ийпа, тхоьраш боллашехь а, дийцаш - дувцаш цу моттигера гаьна эцила дийдар тха. Цхи минут мара аьннадар массе а ватIора цетта пхорч цига тIадолалуш. Тхона ховра тхойбарамаи а еттнахга. Боккъалара дукх ахьа машин йоллеалар, хIаьта сон Муси цунна юкъе чу а нийсеннавар. Цхьабакъда, плен вахар Iожалаш увзаргIа да, цулухьа тхо аIа а тх, нийсагIа аьнча, Iи а тех, гIоатта йиш йцар. Гобаьккха дн къуркъара хьисапе тата деалдар. Декхах кIур

(Постоашар 4-ча агIо тIа).

РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБЕРГБА

(Йистедаллар. Доладур 1-гІча агІо тІа).

Кхоллагіа-дале, эвлангара дела тоаде деза хий дехкача лаьттаех, органически минеральни удобренеех пайда эцнга. Уж агротехнически бакъонаш кхоачаш ца йича віаштІехьдаргдац юртбоахама культурай тешнаме лакха хьувкъам ххебелга.

Коммунистаашта, юртахьарча беррагача къахьегамхошта юкъе бен бола организаторски партийно-политически болх чІоагІбе, лаьтта лелагара культура лакхъяр дукъа доаттабеча къовсамера цар хьинар айде, юртбоахама культураш ххеара агромероприятей ерригa комплекс бокъонца чакхйоахийта ІалашІе дезаш я парте горкомаш, райкомаш, колхозийи совхозийи партийни организацеш.

Къаьстта доархІаме да лаьттах, производства ерригача средствех эффект лакха йолаш пайда эцара дакъхера агрономий, мелиораторий, кхыча специалистий доархІаш бехктокхами лакхбар.

Кр шу — лаьтта лелагара культура лакхъяра шу. Іилманех производства новаторий опытех карагІдьяраш шерра юкъехахьяра шу а хинна дІаотта деза. ГІулакха хьаштаза дІадех ялатн кхыйола юртбоахама продукташ хуххагІа яха йиш хулийтаргІолчи дола гІулакхаш хІамое я хІара колхозе, совхозе, бригаде, кхапа бехгаде дезаш хилар. ХІара бригаде бехгаде деза декхарашка лаьрххІача тайпара хьувкъам баккхара маца, фу де деза. ВІаштІехьдаккхалза дарглац лакха хьувкъам ккебара чакхъяха лаьрхІа мероприятеш малагІаш я хІара механизатора, лаьтта лелалечеа хоьлген уж чакхъяхаца хьалхара цар жоп дугтеи.

Таханарча дийцахьа эттара сагогагІа деза декхараш да укх гаргтарча хана дІаьстан юкъе дІаюрргІолча культурай деррига фу цІенделгеи 1-ча классерча дІадувча коллицешка из кхоачаделгеи, трактораштеи культураш дІаюрча машинаштеи ремонт а бакккинга, кхашка кха дІакхахьара теннаш сихъелга.

ХІанз доархІаме да гураьха дІадийна ялатан малагІча хьал тІа да цахаддаш хьежилга, царна гІулакх дента віаштІехьдаккхара хьаьгІ ца йоллитаи уІла елга. ХІара боахама шийна шиӀ хаинахьа механизаторий, хий лекхарий хадраш кийчъялза ярсьяц еррига трактораша массела я шии сменагІа болх бергболаш.

Іало шиӀ моттиг йиза дІадалыай. ХІанз деррига доахан чусекаlаь латт. Хьайбаш лелдара эна хьалаш віаштІехьдаккхара йоаттІача тайпара йоахко лечу. Уж йІайхача помещенешка доаттадеча, кийса кхоабинга віаштІехьдаьккхача боахамашка продуктивность лок ца ялараз соргІа, денгара дента лакху.

ФЕРМАЙ болхлой декхар — доаханта дика Іа дакхъйтар, юкъарча хьайбай продуктивность лакхъелга Іалашдар. Іа дика доаккхийтилгеи хьайбай продуктивность лакхача боарамe доаттаелгеи дукхача хьале кийчдаь доакъараш дІаийсдарах тайна да. Деррига доакъар доаххинг Іа доаккхаргдолча тІаезама, уж учете эцаина, оба а оаш мара дІакедалза, уж доаханна дІалехкача хава массанахьа а тоаделга віаштІехьдаккхалза дарглац.

Юрта боахама Министерство, районий производствени управленеш кхы тІехьа ца тетташ хьажа еза боахамашка доалаиа Іа мишта доакхх, доакъараш кІезига кийчдаьча боахамашта повкъостал де деза республикана чухьа уж дІа-юха шийедара четах.

ДоархІаме да се доахан дебадара, доахан Іаьхара дусилга дІадаккхара, довнн доадаза ца доалаш доадеши доахан тІера дувлга соцадара йоакхо елга.

Іан а дІахорча а беттанка хІара колхозаш совхозан духх, шура, кхыйола хьайбай продукташ кийчъяра начиахьалкхеи кхаи зааз хан-ханнахьа кхоачашъергІола гІулакх віаштІехьдаккхалза даргдац.

Хьайбаш лелдеча тІара болхдечо дагакхаба деза, Іан аьхатахьа продукция йоаккхилга дукха доакъараш, къахьегам, кхыйола средствиш дІаяхийтарна дувзадевна хилар. Іай уж кІезигагІа дІаухийтаргІола гІулакх ца дечa боахамашка шера продукцин лакхарта дІабола мах боаран боацлаш лакха хул.

Парте областной комитета бюро масса хана а шиӀ торкама шыхьмоттигe доаттаду тІехьайкасча колхозий экономика айяра дезаш. ХІаьта цуп е йоаттІача тайпара терко еза моттигашка — экономика лакхлу, боахан шерагара шераш айлу, рентабельни долча боахамашта юкъе дІаотт. Шаьла, Гудермес, Нажай-Юрта районий дукха колхозаш экономически чІоагІъеннай, юртбоахама производство шер а лу, дегІа а ух. Цар экономика айеннай дертерча дааькъе дукха доход телаш йола, тхьамкен поврий борци санна йола культураш юкъейоалаара четах. Цу цхьан хана Веденски Советски районий дукхача колхозашка во леладу тхьамкен поврий борци кхебара дешаш, цІенхантта кхоачамбоацараш хулийт самий бешамаш хьайбаш лелелга дегІалоалдара даькъе. Уж кхоачамбоацараш дІададахара хІамаже а хІара боахаме бокъа кийчов болд чакхбакхалка баргбан тхьамка леладелга, бори кхебеделга, кхыдола доакъош дегІадоаладелга кхетамка віаштІехьа а дакъкха, цул дарда тІа тІехьадусача боахамий экономика айергІолаш.

КПСС райкомаш, колхозийи совхозийи партийни организацеш декхарийла я кадрашка дешийтара Іан данах бизагІа пайда эца. ХІанз а ца гІулакх віаштІехьдаккхаnза йолча района хІара болда ме отта а яь. ЧІоагІъе еза кадраш кийчъярен цар гоизал лакхъярен план. Цу гІулакха пайда аидаи баргбан дешара дерригача формаех — семинарски занятеех, юрт боахама знаней университетах, техникумашкеи институташкеи заочно дешийтарах, массови квалификаце кадраша профессиональни училищашка дешилга віаштІехьдаккхарах, шкъарчал дешацаш бригадашка, фермашка дешарах.

Боахамий специалистах, кулгалхой декхарийта ба боахам дегІа мишта уж цІаьхха а хьажа, хьайбашкарен йола продукция дІахо алсамъяккхара шоакъарие еа цар фуа ха. Цар низаш тІадерзаде деза лаьтта лелдарен хьайбаш леладарен культура айяра, производствана дІахо концентрации специализацеара, Іилманех толашагІа йолча практикаlаех евзилгІдьяраш юкъехахьяра а хІаьта кхета лача балхий процессашта механизацеяра, хоилга, прогрессивнагІа йола технологи юкъейоалаара дарда тІа боахама экономика айдара а.

Парте Централни Комитето, боахама кулгалхой, специалистий, партийни, советски, болхлой уйла юрта боахама эффективность лакхъяр дукъа доаттабеча къовсама тІа а ерзаеш, къаьстта терках тІабохийт къахьегам віаштІехьдаккхара гІулакх, колхозийи совхозий болхлойи материальни белам производствах хьакулчунца дукхагІа хилийтара система эргальанха тоаяра. Е йоаттІаш йола вывозаш а еш, партийни организацеш декхарийла я экономически моральни стимулий повкъостанца хІара къахьегамхочун общественни производствана дика уйла, гІулакхаш дегІакхутла.

Цхе шера олана задачен хана хьалха кхеачашъяр дукха къовсам а доаттабеш, къаьстта доархІаме да социалистически яхь кердача ларІа тІа йоакхаш айяр. Из де віаштІехьдаргдац, нагахьа санна парте районни комитеташ, колхозийи совхозийи партийни организацеша, профсоюзни комсомольски организацеша цахадаш а тІайийраза а кулгал ца дейя.

ДоархІаме да яхь мишта лела хайтар, цуп результаташ віашийсьяр. Кепайоазув, радио, телевидени яхь мишта лела дами хьежаргІола, пятилетка турпалий сийле цар айергІола, цар опыта кхетамли пропаганда ергІолеи цу пхьан хана аьннар аьннача доароыта критика ергІолеи гІулакх віаштІехьдаккхалза даргдац.

Цінийа ца айбаьча тайпара айбаза барбан ахьера моральни материальни стимулий доархІам. Массе тайпара хестабе беза къахьетме лакха хьокхамаш доахаш бола нах.

Кхы а мерагІа хржийла юбилейни шера дІайолаьь юрташкарча къахьегамхой яхь!

Ф. ЮРЧЕНКО,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома юртбоахама отдела заведующи.

РЕДАКЦИОННИ ПОЧТАЦАРА

ПРОИЗВОДСТВАНА ЮКЪЕ — КЕРДАДАР

Чакхдаьлар пятилетка цхьаьлха шу а. Тха коллективана Іалашъте доархІаме дар из. Хамал хьалха кхоачашдир социалистически декхараш, коммунистически къахьегама предприяти яха дІи етар депона. Из йоахха котало яьлар коллектива вагонникаша шоай низ ца кхоеш къахьегар бахьан долаш.

Уж дог гІоздоха толамаш лаха тта хилалар. Легетинка производствана юкъе а йоалаеш массайолча цехашка технически революци чакхьиякха лаьрхІир оаха. Іилма ларда тІа тха къахьегам віаштІехьбаккхара перспективни плана тІа белгалдаьхар хІара цеха, хІара участка чакхъяха еа организационно-технически мероприяти. Уж кхоачашъяра сардагІъаьккхар ерригa коллектив. Толам сиха балалар тІагІерта кха а хьегаш котаьлелга кхача йийхар коллектив.

Оттаьча графикага хьежжа цаІ шоллагІчоа тІехьа хоайир цехаш. Кафельни плиткаца обмацовка йир пенашта, хІаьта сборочни цехера уйна мрамор биллар. Массайолча цехашка оттадир низаш, хІаьта стендаш кийчдир производстве хьалалатта чой портретаца. Из деррига шиӀ низаца дир депо коллектив.

Производства культура мишта дегІайоалаеш коллектив бокха теркам тІабахийтар балха толашагІа йола методаш кардеразара. Цудухьа чІоагІа раьза хинна тІайийкар вагонашта толашагІча технологех ремонт дра йола Московски депо метод. ХІаьта Сийлахь-боккхача Октябрь 50 шу дузача деношка эксплуатаце дІаелар вагонаш ремонт яа поточни механизированни линий. Технически прогресс дегІайоалаеча тхона карагІдийнначарех дукха лукха меттаргар. Укх шера вола дорхІ цу доархІамерча гІулакха алы чІоагІа гІа терко е. Масала, эксплуатаце дІадурга парокотельни установка. Цо торе дурга къахьегама овсарле лакхъе, сийрда мехкдаьтта продукташ ІочуйоттагІа дукхагІа цистернаш кийчъе. Цистернаш йилараш уж цІеньяран лаьрхІа маладочни балхаш шерра дІахьоргга укх кердача шера.

Керда хьахиначa шера хьаллар-на дийнахьа цІаьхха а кхы цІаьхха а уйла тІайола дІадахача шера, бІеяш хуа карагІальнарий итог е. Іалашъте дог гІоздакъхьаьа тха коллективана деначa доккхача совгІата — юбилейни памятни йийрекха. Цу совгІата жоп а душ кхы а дикагІа къахьета лаьрхІар оаха. ДІадахача шера тІийийча декхар толамца кхоачашдир коллектив.

Продукция алсамъяккхара технически прогресс дегІайоалаяра доаттабеча къовсаме хьалдарча мутІарашка латт коммунисташ. Цар коллективана хьекхам тел, шоай къахьегама повкъостаьшта гІо ду, керда толамаш лахара уж сардагІбоах. Производства еттара толашагІа болча новаторашта юкъе дукха коммунисташ ба. Масала, царех ба вагонашка хьенараш Джамалдинов Ваха, цистерний промывальщик Лазарев Иван Тимофеевич, слесарь Межидов Мовсар, регенерационни отделе болхло Абдамирова Марем. ТІехьа къахьегарах, юбилейни шера доккхий толачаш дахарах СССР машинаьлья бувзама Министра совгІаташ деннад цаона. Мишта дика къахьегаш бола коммунисташ кІезига бац депо партийни организаце мутІарашка. Цудухьа ерригача коллектив доккха сий ду коммунизм хьадьеча хьалдалартарий. Коллектива юкъе дукха ба шоай халар ленински партеца дувза чІоагІа безам бола нах. Царех еттара толашагІболчарех дегІаух коммунистий мутІараш.

Доккхийя чоалланеи да оаха кхоачаде дорхІа декхараш. Цхе шера план 1970 шера 7-гІа ноябрь тІакхоачаш кхоачашъе, къахьегама овсарле 15 процент лакхъе, планал совгІа 300 эзар сом пайда бала дорхІ коллектив. Уж декхараш толамца кхоачашдергхиларах шеко яц.

А. МЕЛЬКУМОВ,
Грозненски вагонни депо парткома секретарь.

«ІАЬРЖА ДОШУВ» — ДУКХАГІА!

«Малгобекнефть» НПУ цхьоалагІча промысле дикагІа доархІачарех я Незаде Христофора кулгалду шоллагІча бригада коллектив. Нов. Незадзе промыслерча мехкдаьттахошта юкъе къахьегІчарех ваІ доархІаш ва. Дукхача шерашка хьинаре къахьегарах цунна еннай «Знак почета» яха орден. Мехкдаьтта промыслови управление йоаккхагІчарехи дикагІа доархІачарехи бригада я из керте латтар. Цо гІулакх дош йола объекташ 10 километр совгІа четтиг дІалоацаш я, вешта аьча, уж тьожали цар лола леши 120 совгІа скважина я. Царга массанега а пхьакха хьовзам боалаш болх байт мехкдаьттахоша.

Эттара доархІамегІел бехктокхамегІел йолча участке я чоккхагІвола оператор Котиков Хьамзат керте латта смена. Цуп сменас пайда эц мехкдаьтта къьоргіа оохих. Цу даьхе смена кулгалхочун йоакха опыт а я. Скважинашка хьовзам боалаш воля байтара Хьамзата цун повкъостанеи дукхе балхаш дир кхаьа дІалаьаь. 3 эзар метр х[illegible] нача мехкдаьтта провозашта метта кердаараш оттайир. 10 коллектора ремонт йир, массайолча станокашта качалкашта силача йир. Цул совгІа тоайир сальникаш, скважинашта хьетІадоагІа налкъаш, мишта чакхдаьлар кхыдела балхаш. Іаи зачаллахь йола бергболаш скважинаш кийчъеча хьинаре къахьийтар Кортоев Ватабе, Муружев Абохнита, Допченко Александра, вамерщица Нырькова Полина, кхычар.

Пох дакха беркат лаьинаь, — боах мехкдаьттахой бригада керте латтача мастера. Массайола скважинаш ритмично бола беш я. Хьамзат санна дика бола беш ва цига цун воІ Борис а. Дукха ха йоацаш по экзаменаш дІаелар балха кхоалагІча разряда. Институт чакх а яьаха мехкдаьттахой инженер хила бера цо.

Бригалерча болхлоша доархІаш сий деш ва оператор Лолохоев Ахьмад а. Дукха ха ма ши га балха вена. ХІама кара гІакхуаш хиларца, хала хиларах балхах бІухъошабеш ца хиларца сиха дІайовзийтар из а шиӀ цІи. Дукха ха йоаццаш балха йиьлагІча разряда экзаменаш дІаеннай цо а. ХІанз из болх беш ва дукха мехкдаьтта куча № 750 йоача скважине. Дешача хьаль тІа я цо дош ду скважина. Производство хьалхалаттош хилара хьежжа промысла партбюро членаьла хоржав из.

Творчески и дукха къахьег бригаде. ДІалахача шера бригады рационализатораша производствана юкъейикхьай 32 рационализаторски предложени. Цар пайчахьалдаккха 11 эзар сом пайда баьб. Мехкдаьтта даккхара тІайпца хинна социалистически декхараш бригада тІехкхоачашдих. Планах лаьрхІачул совгІа дикка дезаш хилар 3500 тонн мехкдаьтта мара доацача, шу чакхдоалаш даьккхар 6200 тонн да. Кхоабеш ловчахьалкхен средстваш дІахийтарах, хьадоахтача мехкдаьттаен газатен дІабола мах лехбарах пачхьалкхенна кхоаль кхча 21 эзар сом да.

Масала, 63 ди-буйса даьча ремонт е эзача скважинашка юкъера лаьрхІача ремонт ца ош 32 ди-буе болх байтаб. Бригаде дукха болхаш ду мехкдаьтта тІоанаш тІа ниа тІа а доаттабеш дукхагІа мехкдаьтта даккхара. ХІара дийнахьа-буси скважинашка ІочуйоахйІт 26 эзар кубически метр газ. Цул совгІа чакхъяьхай 17 геолого-технически мероприятеш. Из бахьан долаш планал совгІа даьккха «Іаьржа дошув» 1200 тонн я. Пятилетка шиа шера планал совгІа тха бригадо даьккха мехкдаьтта 13700 тонн я, — йоах бригадана керте латтача мастера нов. Незадзе. — Цхе шера план 1970-ча шера 7 ноябре кхоачаш а еш, планах лаьрхІачул совгІа дикка, гіа бригадо 30 эзар тонн мехкдаьтта.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

КЕРДАЧА ДЕКХАРАША ТІАХЬЕХ

Мишта чакхдаьлар тха боахаме дІаьаха юбилейни шу? Дикка доахьеннай лаьтта, хьайбаш лелдара культура. Ялат, кхыйола культураш дика хьувкъаьй. 2412 гектара тІа дІадийна тІа хІара гектара тІара 34,4 центнер чудера.

Бориге юртбоахама культураш дика хьувкъаьрах тха віаштІехьдаьчир паччахьалкхен амбарашка 57573 центнер ялат чутасса — планна тІехь бархІ эзар совгІа центнер дукхагІа. Шоаза тІалкхоачашйир хоартал, сом, конселш йохкара планаш, тІехкхочашъьй дулх, шура, фуаш, тха бахьалдаараш доахара шера планаш а.

ХІара бІаь гектар лаьтташа лаьрхІа хилача мишта сурт эттар тха боахаме: дулх даккхара плана 105 процент, шура — 116 процент, тха — 199 процент.

Уж толамаш кхаь тха віаштІехьаьннал шерра социалистически яхь а йоаржаль, хьинаре къахьегарах. Юбилейни шу дІалоалуш тха колхоза коллектива лаьтта леладара культура дикка хиларах юбилейни шера яхья итогех ВДНХ шоллагІча степена диплом елар.

Тха коллектива къахьегамхошта боккхача доархІаме совгІат хилар РСФСР-а Лакхехьарча Совета, Министрий Совета, ВЦСПС-а даима а лелаергІолаш еннача байракхах. Цул тІехьагІа къахьегамхошта юкъе яхь а дикагІа толамаш лахара дикагІа яхь аьржар. Пятилетка план дІа шера кхоачашъе лаьрхІия.

ХІара шера дукхагІа пайда эц оаха механизацех. Тха йолаш я механизированни фермаш, керда машинаш, болх беш ба кхо бІаь электромотор — итт шу хьалха 27 мара бацар уж. Механизаци шерра балха юкъейоалаьй лаьтта лелалара хьакъе а, кулгашца дац хІанз ялат цІенлара, дечкаш деттара, доакъар кийчдара, из хьайбашта дІадалара балхаш.

Юртбоахама культураш гектара дика хьувкъаьра боккхача доархІаме хилар минеральни, органически удобренех боаттІача тайпара пайда эцар. ХІара гектара тІа 40—50 килограмм гранулированни суперфосфат теасар.

Хьайбай продуктивность лакхъе я віаштІехьаьлар шуройтонарии фермаш шии сменах болх бе яхарах, боахама расчет балха юкъейоалаярах, къахьегамхошта алапи телахарах. Цу эргІолонех бокха пайда баьлар тха боахана.

Боахама шу цу тайпарча толамашца чакхдаккхарах тха йиш хилар укх шера чотах, паччахьалкхенга 40874 центнер ялат, 6407 центнер баьцалдараш, 1176 центнер гаргга дулх, 3302 центнер шура, кхо бІаь эзар гаргга фуъ. кхыйола продукташ йоахка.

ХІанз хьожаргІа ваІ укх шерарча тха декхарашка.

Къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь кьожай кхе шера план хинал хьалха кхоачашъяра. В. И. Ленин ваь 100 шу дуза ди дикача къахьегама толамашца дезара. Мишта, кхаш леладераша дош деннад пачхьалкхенга ялат доахара кхе шера, кхия бІаь шера кхоачашъе, планах доагІачул совгІа 3677 центнер ялат дохка. ДІаь шера кхоачашъе лаьрхІад кхо шера план тха из лелацераш а. Цул совгІа планал совгІа 350 центнер дахкарга биткъа хьоаса бола тха. Иштта, кхо шера планал совгІа 1970-ча шера ноябрІагІа чеебра тІешкхоачаш 425 тонн баьццарш, 385 тонн комсаш, 150 тонн сом, кхо бІаь эзар гаьтта фуъ, 270 тонн шура, 150 тонн дулх вокха лаьрхІад тха къахьегамхоша. Бехктокхаме декхараш тІайийцаз оаха укх шера а.

Юртбоахама культураш планах лаьрхІача тайпара дика хьувкъьяра боккхача доархІаме да гураьха юкъ культураш дика кийчдаьча лаьтта кинагІа делча фуна минеральни удобренеш а тоесеш дІайийна хилар. Аьха даьнадаьба лаьрхІа деррига лаьтте, цу оахам тІа кхоачаш хилал удобренеш тейсай. ХІаьта бІаьстий ювча культураашта хІанзе а Іалашшаьа кхоачаш хилдал дика фу. Цу гІулакхе йиш хулийтаргІа планах лаьрхІача тайпара хІара гектара тІара барайтта центнер баьцалдараш ххеие. ХІаьта уж культураш мишта дика хьувкъьайойя тха йиш хургаь укх шера планал совгІа пачхьалкхенга бІаь тонн баьцалдараш повйтъа тоин гатуаргаш дехна.

Доккхий декхараш да хьайбаш леладераьщта хьалхашка латтараш а. Доаркхаша дош деннад хІара ІаттагІара юкъера лаьрхІача 21350 килограмм шура якха, хІаьта шера планах доагІачул совгІа пачхьалкхенга шовткъе итт тонн шура йохка. Боа тІара оалахараш лелдераш хІара котама тІехьара 135 фуъ а гулде пачхьалкхента шера планал совгІа 30 эзар фуъ дохка деши ба.

Укх шера хьувкъам дика кхоара дукха гІулакхаш кхоачаеду оаха. Тоаде ьннад хІанзле ерригIа а юртбоахама инвентарь, комбайнаш, кхоачашаьлай техникана ремонт яа дикагІча кварталан. ХІанз бІаьстий мича культураашта лаьрхІа органически удобренеш тоесаш ба хлаш лелдераш.

Дукха за дІалеха тхо хьаль девргда итт техника. Цар чу оаха кхезерга хьалха тхьоала баьцалдараш. Кхетта хьаль ярьш тха колхое консерваи завода механически мастерской, хьайбашта керда помещенеш. Тоалуш доагІа хІара шера шаьта вахара хьалаш. Из малара хьахьожаш укх гІулакхо: хІаь тхо хьалаш да пхьаь бисача бокххийча наха хьорча цІа, хьеш латт хии провод, эгойІолаш я быткомбинат.

Иштта да оаха хе лерхІараш.

В. ЕМЕЛЬЯНОВ.
Сунженски района «Победа» яхача колхоза председатель.

БИБЛИОТЕКАЙ БОЛХЛОЙ КОНФЕРЕНЦИ

«Советски Іаьдала шерашка Нохч-ГІалгІай АССР-а библиотечни гІулакх дегІадар». Из тема йолаш доъхкха ва йоацаш А. П. Чехова цІерагІча библиотеке республикана библиотечни болхлошта яь Іилманпрактически конференци. «Республикас 50 шера дегІадена библиотечни гІулакх къахьегамхошта коммунистически кхетам балара библиотечни доархІам» яхача темах доклад бир Нохч-ГІалгІай АССР-а культура министра нов. Татаева.

Советски Іаьдал еттача хьалхарча шерашка болх беш хиннача избон-читальнех, цІеча уголкех, ламагІанех дийцар цо. Революци хьалхаь Нохч-ГІалгІайчено болх беш цхьаьна цхьа библиотека хара хилар. ХІаьта хІанз бархІ бІаь библиотекех цу чу ях миллион гаргга книжка да.

Технически библиотекай доархІа маа лаьъа конференце сойолдаш бир «Грознефть» объединене Центральни-технически библиотека директора А. А. Шевченкос.

Цул тІехьагІа конференце къамаьлаш дир А. Гайдара цІерагІерча республикански берий библиотека заведующе Е. В. Одровас, республикански библиотека директора Голикова Нина Федоровнас, цун заместитела Горбунова Полина Сергеевнас.

Конференце бола чакхболаш Советски Іаьдал етта 50 шу дузача юбилея сийна дІадихьала библиотекай общественни хьажаре котбакьнараш СССР-а, РСФСР-а, Нохч-ГІалгІай АССР а культура министерствай Сийлен грамоташи дипломаши елар. ДІахо а библиотекаша бергболча балла программни документ тІайийцар цига.

Конференце дакъа лаьцар Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Совета председатела заместитела Х. Гукантовас, республика писателий союза правлене председатела Р. Ахматовас, КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела заведующе заместитела нов. Сайханова, кхычар а.

И. БЕРЛИЗЕВ,
республикана культура министерство шоккхагІвола инспектор.

СУРТАША БЕХК БУ

Дукхае укх гІехкьярe [illegible] шера Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе техника во лелоераш цу гІулакха бехктокхаме болча кулгалхошкарен специалистакарен дала штрафаш [illegible] ... [illegible] кІезига яд а [illegible] нийса рема болх ремонтникаш.

[illegible] хилар цар мастерской. Цига ремонт еш ваш трактор латт. [illegible] віашагІьяка йолаьча латтача тракторашта ремонт еш сат вахиг. Запасни оттхалаш хамнахьа Іалошьь оа хиларах Іурро хьа а бахьана шоай тракторашта гома[illegible].

Ремонт яра гІулакх кхы ла йиш йоалача оттад йолзеш. Из дика хьайгойт тахан газета тІа даьхача сурташ.

Лекхехьа: ахки дІаоттаьча хана денз кулг ца тоха латт. Ханала болача лаьтть йисте колхоза тракторашта тІехьмоза тайп-тайпара инвентарь. ЙоархІаша хьайлальехай [illegible].

Профилактике дІаоттамехьа хІара [illegible] довар. Из [illegible].

[illegible] минеральни удобренеш Іойорасса. Етта хьайоагІа машина хайаш склате дІачуйоллийтам Іойессае йиш йоаллаше кои Іотесссай суперфосфат. Цу хана денз лайла, дарза кІада, дотталаш ухи уж.

М. Плиева сурташ.

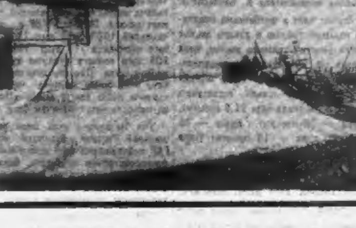

РУЗКЪА ЛОРАДЕШ

Шаьла района халкъа контролерашта чІоагІа къовсам лоаттабу кхоачамбоацарашца, уж хургдоацa нахьаш лех.

ТІахьожама органашкара бараш толашагІбоала нах ба. Цар шоай партийни а граждански а декхар дерхІ массе оагІорахьара халкъа тІахьожам чІоагІбар, паччахьалкхени къахьеганен дисциплина телхарашца къовсам лоаттабар.

Района халкъа тІахьожама группашка беш бола болх тайп-тайпара ба. Бакъда цаІ да цул кертера дар — кхоачамбоацараш гучадахарал совгІа уж ца хилийтара чІоагІа теркам тІадахийтар, нолагІча гІалата бахьан кІоаргга тахкар.

Партен правительствен решенеш кхоачашъяра гІулакх юкъахдахарах, арахецача продукце дикал доха хиларах, бюрократизми нашоитеи лелаярах бехктокхаме эзар оаха 31 долиностих сйг. Лаьча тохкамаш хьахьенкар цхьаболча кулгалхоша шоай служебни декхараш дертІа кхоачаш ца делга, дисциплина телхарашца, боахан дертІа ца лелайрашца, производстве къахьегам дертІа віаштІехь ца боаккхараша цар чамар лоаттабар. Цхьа-мо масал доалдергда аз: бехктокхамерча балхошка шоай декхараш дертІа кхоачам ца дар бахьан долаш дІададахача шера итт бетта шедара завода 165800 сом зе хилар, вешта аьлча из эф хедар дикал дехьар бахьан долаш. Ер да шолагІа масал: СССР Министрий Совета 1966 шера «Аьшкаьшкъа станцешкара пухьаш дІазацен вагонаш хаинаьхь йоассарен гІулакх Іалашдара» яха соцам дертІа кхоачаш ца бар бахьан долаш тха 16 предприятена хинна зе 28 эзар сом да.

Цу гІулакха баьча тохкама результаташ комитете шиӀ заселане йийцача тІехьагІа бехке бараш бехктокхаме эзар, кулгалхой декхарийла бир уж цІенхаттара гІалаташ дІахадара. Из ше яь решени тІахьожам боацаш йитанзар халкъа комитето. Контролераша пахалаш тІахьожам деттайо цу доархІамерча дешa. ХІаьта цуках баьна пайда тоахан гуш ба. Вагонаш сиха лаття ха кІезигагІа хиннай, аьшканаькъа станцешкара хампахьа тІаккх халкъа боахама пухьам. Бакъда хІанз а цхьаболча кулгалхоша йоаттІа терко ца еш цу доархІамерча дешa, дукха вагонаш тахчахьа па бозгаеш. Из бахьан долаш доккха зе хул боахамашта.

Бехке бараша тІаІазар дарал совгІа кхоачамбоацараш бахьаьни віоарга техх оаха. Керттера бахьан да вонашта тІаІаккха декхар боккхача бехктокхама кхоачаш ца делга, дертІа тІахьежам ца лоаттабелга.

Дог тоха из дуп а агІар ца йолаш а хуппа йиш йолаш хІама дац юртбоахама техника, ядохимикаташ, минеральни удобренеш дертІа лелаяра ихьаболча специалисташа йоаттІа терко ца яр. «Джалка», «Автуринский» яхача совхозий дукхагІолча отделенешка уж лелаяра элементарни бокъонаш телхаш. Минеральни удобренешта чухьесача кхоалесаьшка, хІаьта из бахьан долаш зоа ду цар дикал, цул совгІа тахх уж. Минеральни удобренеш хьетта дІа тесачна хана картограммаш пайда эцаш, учет ца цар эффективность. ХІаьта [illegible] лоралра йолча химически средствах пайда эцаш. Из бахьан долаш дІайийна культураш оаш тІадаьхе хул, хІаьта шиӀ арІайа кхоачашъеш дукха лайхха за хул. Кхы мишта кхетаде йиш я XX пачхьалкха кІерагІча колхозе гектара тІара 3 центнер чара гулдаргаш чу да вр. планах чул йийзар 16 центнер хиначa. Кхыйолча юртбоахама культурай хьувкъам а цишта лоха ба укхаза.

Района геттара во лел юртбоахама техниках пайда эцара гІулакх. Дукха моттигаш шийсту ца еш йола техника мйеш, боахамашка из хьакхуьаш. Масала, «Джалка» совхозе еній тайп-тайпара бола 42 машина. ХІаьта царех дукхагІъярех пайда эцац.

Іалашъте доархІам бола гІулакх да учет дертІа віаштІехьъяккхар. Бакъда, массанаьа йоаттІа терко яц цу доархІамерча гІулакха. Счетни болхлоша, эттара хьалха керттерча бухгалтерашта теса дезаду из. ДІадахача шера колхозашкеи совхозашкеи ялата учет дертІа ца лелаяр бахьан долаш Іалашъте доккха зе хийар. Из віаьц за чегаргдоаца гІалаташ тІайоагІача хана хилийта йиш яц.

Доаладергда ваІ шоллагІа масал. ДІадахача шера апрель бетта дукха комбинато республикица арахь духу тІаседаш хІазайита вагонаш хьалхаш гучадьяво 3240 сома хьаьта дулх ца тоьаьта. Бакъда комбината керттерча бухгалтера из ахча бехке бараша ІотІа а ца кулдаш производствана дІаІахьожадир.

Уж кхоачамбоацараш хилара бахьан да цхьаболча кулгалхоша бокхача бехктокханца шоай декхараш кхоачаш ца деага, уж кхоачашдара кадраша дертІа кхетам ца толалга.

Халкъа тІахьожама органий шоашта тІалехка бехктокхаме декхараш толамца кхоачашде віаштІехьдаргда, нагахьа санна партийни органаша цар балха цахаддаш лостам теле, массе оагІора цаьра повкъостал дойя.

Халкъа тІахьожама группашкеи посташтеи лоаттаду партийни кулгал чІоагІдара дешаш дукхазза дийцад парте района бюро. Каст-каста ю халкъа тІахьожама группий председателий семинараш. Цига цар юкъ шоаш Іоаль опыт, дагабуаш уж ледезачарех. Цу дерригех бокха пайда баал. Контролераша кхоачашйу производства доархІамера дешаш, цхьа моттиг йитан кхоачамбоапар гуча ца йоаккхаш, цуп бахьана анализ ца еш.

С. АЛИЕВ,
Шаьла района халкъа тІахьожама комитета председатель.

«БЕХК МА БАККХАЛАХЬ СОХ, ХЬАЙ МУГIАРЕРЧОХ...»

(Йистедоьхнарг. Долалуш 2-гIчу агIо тIа).

хилар, бIаргаш Iуьжадора. Гучаьлар массехк «юнкерс», цар, увгIа а увгIаш, чухьийхе довзийш дора. Тхо ткъалйбараш болчахьа, къилбаседехьа Iоьхар. Цхьабакъда, юха а цIьаьхха кемний нийсбелар, автоматаш етта йолаелар. Со, воллш - вужаш, ламбъилга йолчахьа, чархаш тIа а йолаш кIалтIабаьнна илла аIамига паровозилг болчахьа тIерта волаелар, Муса сайна тIехьа а кхувлаш. Цхьабакъда, со юхахьежача Iовжа Муса бIаргавайра сона. цхо кхийтта мара вожаргвацар из. Цу минуте из волуш, немцашта бIаргагучча, юхавала йиш мича яр. Юха а етта йолаелар минаш. Гальа йолцаш дальта йохаль немецки танк хоелар сона. Массехказза тоссаненна тIа а кхаьча, танка чу ваьлар со, йоккхий топаш еттача юкъагIа цу чу вагIа хагахьа. Танка чу воалаш немцашта ховенна хургвацар со, цуцухьа со цу чура араккосса а тIортанзар уж. Цхьабакъда, сай наьхъахочох фу хилар ха сога йиш хиданзар, йоккхий топаш дIахо а етташ яр. хIаьта танка чура хIама бIарга а гацар.

САРРАЛЦА, дон наьтIаахлалпа танка чу а вальIа, цу чура аравальна со Муса Iовжача моттиге юхавахар, цхьабакъда, из цига воацаш вар. Долче, из вийнавалар, нагахьа санна вийнаналарг лакъа хургдар. Долче, из чов кхийтта а хиннав, немцаша плен а вигав. Хьы фу де йиш яр сога?»

Цу тешалца цхьан ханна хIана дац аьнна хьагучадалар Муса плен вигарах лаьца кхоалагIа дийцар а.

Плен хиннача Ганеев Салиха дийцар 1942 шера гурахьа цхьан плен кхийларашта йолча лагере ше Джалиль Мусех кхетар а ше плен вигара хьакъехьа Мусас ше шийга дийцар а. Из хиннад 25 июне. Вальча гона юкъера арабала гIерташ хьалкагIа мел дьачох хIама а ца хинна, автоматний колоннаца Мясной Боротахь болча дуккхаларча наькъ тIа гIолла кIалхарбалга лаьрхIа хиннад. Муса тIаваьгIа машин штаба а редакце хиннай. Цхьабакъда, штаба колонна гучаьлначахь немцаша кIирдаь чIоагIа дов доладьа пуйна. Машина чархашта кIал мина ийккхай. Джалилаца болхаш хиннарех дукхагIбараш а бевальб а халь човнаш хинна бисаб. Из ше а миномета гарг кхийтта аьрза белажа чов а хинна, эккхара тахгIено кхесса юстара вахийтав.

Ер сакхетам чу воча, уххьина гонахьа немций хиннаб. Джалила Ганеевга цхьаьккха а хIама аьннадац ше шийна теха вала гIертара хьакъехьа, хIаьта из цо «Къин тIера ялалахь. Дакъе!» яхача стихотворене тIа йоккхача гIайгIанца шеха кьоахла а даьд.

Гази Башшафаца« дIахо а лехахача книжка тIа болх бен дукха уйлаш яьй оаха, цу кхаь версех малагIчун тIа сайнача бакъахьа йола-хьогI, аьаш. Юххера а кхоалагIчун тIа сайцар тхо, хIана аьлча из пазтагара шийгара йолаш хилара.

ХIаьта а хьалхара цин верси нийса ян ехилга долий-хьогI из? Из ала цхьаккха а ларх яцар тха.

Цу ханна хила мегаш «Литературни газета» тIа араьллар наьхъа обходчиках Николай Орлова Волховски хьунашка бовбаьраш не лехаш хиларахи лаьпа дувца статья. Оаха тхоай шенонех лаьца аздир цунга, хIаьта бакъдар лаха новкъостал делга а кийдар. Орлова цу сахьате жоп дайтар тхога, хIаьта ше волча тхо дIа а хьийхар.

...ТIемаш хиннача моттигашка хьежаш лелар тхо цунца.

— Ер а Аркадий Русскиха письмо тIа ювца моттиг, — йоах из. хьалха 2-ча ударни эскара хиннача готтигача машинаькъа со дIатIа а вугаш. — ДIарча Новая Кересть яхача юрта хиннай эскара штаб.

А. Русскиха письмо тIа мел дийцар вIашшадоагIеш да. Тхоца хорайир кхьиеттех цо хьехабеча чарцаш тIа а йолаш кIалтIабаьнна иллача паровозилгах юхейнса хIамаш а.

— Мица хиннад Русскиха письмо тIа дувца гIулакхаш? — бIубенко чIоагIа, кулгаш а досталеш, йоах Николая, — 22 июне хиннад. ХIаьта Джалиль Муса плен вугаш шийна бIаргавайнавий цунна? А, вайкавац. Долче, цо йийдар поэта тIема эпизадех алхха цаI мара яц.

Цу тайппара бакъ хул Иван Павлович Панькова дийцар нийса хилар а.

Николая дувцачунга диллача, Панькова бийцача цу лостаме гIода совхха болх бен хиннай декъий дIадуккха команда. Алхха цхьан йоккха йоацача, шорала 200 метри йоахала 200 метри йолча участкера хьа а заьха, вай тIемахойн командирийн цхи бIаь хинна ца Iа декъий дIалехкна цо. Цкъа гIерта па Iеш, ухааьв гIерта а гIийртаб го хоала а бахчахбула. Цу моттигашка гIоала кIезига лелаза волча Николая а теркалдаьд боабьаршта юкъе, амуници (эпсарий тIехкараш, портупеяш, и кх. дI.) зийча, гестара дукха боккхагIбола командирий хилар. Царех цхьабараьшкара наьнха тIара нийса хиннача моттиге ядаш тайп-тайпара бесаш долча къоаламий пачкаш коральй цунна. Гучох, Панькова кIезабу штаба белхлой хинна хила мег уж.

Шоашта бIаргадайнарана а Волховски тIема доакъашхочна а дагаухаш дийцарий новкъосталца бакъдуденна, деррига автомехдоакъош чакхдевла тIахьехийта, аьнна, 25 июне приказ дена хилар. Го хоадабаь чакхбуьлилга 26 июне а сацанза хиннад. Цхьабакъда, кIезига бараш мара чакхбуьлабеннабац. ДукхагIа йола машинаш, деча довна кIал а нийсъенна, Глушицен Полисти яхача ших хи юкъе ехкийсай.

Писатель Рига Мигнурата 1944 шеррехьа а къамаьл хинна хиннах Черных яхача цхьан капитанаца (хилакете а из хIанзалца корализа ва). Джалилица цхьан машина тIа а вагIаш водаш хиннав Черных, хетаргахьа из хинна хила еш 25—26 июне чакхъала тIахьийнача колоннадара машина. Лоамнача хинна юкъсайпа болаш Муса цхьан гIулакхе нийчахьа дале а цхьаннахьа вахийта хиннав. Цу ханна болабала кемаэда евнай. Черных сиха машина тIа ваьннав. Джалиль, хетаргахьа, кхьача машинала вахав. Кхы дIаьаний бIаргабайнабац уж...

Николай Орлова коральй па хоаш цу деношка ШоалагIа ударни эскар долча моттиге а нийсъенна, уж машинаш хиннача районе, хетаргахьа, 25—26 июне пшен йига хинна кхалсаг.

Цун новкъосталца уж машинаш коральй Николая. Уж хьуи чу, Мясной Воротара вархI-бархI [illegible] гаьнна дуккъаларча наькъа ннина а оагIора ахийса хиннай. Цхьан машина юхе цунна бIаргайнай эккъара аракхайса йоа йоазув кенадеттана машинкен баьцала Iонехха типографски шрифти.

— Джалиль Муса тIаваьгIа редакце машин хиннайоацалий-хьегI ва? — йоах цо.

Дукха хь йоанах аз дийций [illegible] хинна, сахьтем тура [illegible] моттиге, йист а на хулаш, дIаетта латташ. ХIаьта дергашка латт Джалила мугIарий, гитлеровски набахтешка язбьча мугIарий доккха зов.

(АПН).

Оалаш етта да коммунистически оанал йоал сиг кхеще, баьда кхоачашдеш етта дац из дехьар.

Малав цу боккхача бехктоккамерча балха хьалхарча [illegible] хитта везар? Тхо, хьехархой, да. Тхоца бера доакхаш дали 5—6 саьхьт дукха майдагIа, сакъердамегIа, хьаькъалегIа хила деза це цIагIа, ира доакхача 17—18-ле.

Цу гIулакхе хьахьокх мел хала а укх коммунизм хьахьеча ваши чу мел сиг долаш а, лоархIаме а ба хьехархачун болх.

Тха школе дена дагIа 1660 гарта бер. Цхьаннена школагIяар тара воаццаш, хIанзачуа тIехьагIа тха хьехамна кхебе белаш вах ба уж. Тха, 65 хьехархочоа, бе доахк царех хIараме вахара дIагIиш.

Лакача лора сага харба де воавалалехьа пун лазара олыл дек хьалхагIа. Цул тIехьагIа аттагIа хул харба де. ХIаьа на эншаш цу тайпара хет сова хьехархочун болх а.

Назраие керттерчарех лоархIам я тха № 1 йола школ. Бакъда, укх ханнаца боагIача тайнара лийннабан болх. Из хьаьаьокх дIахьча декара шера итогаша, из хьахьоккхар укказа хиннача зисцишине. Дукха бар шиъаш йоа-

ТХА «УНИВЕРСИТЕТАШ»

хараш, классашка дукха хулар даьсса парташ.

Атта хиланзар из лахар дIадахна Минта болабир оаха цуна кьенсам? Шун бераш школе хилац, харцахьа лел яхаш дацкхахоаланаша кальхаташ а ца ухийташ тхоашкара дIаболабир оаха из болх.

ХIара денна анализ фора магIачун урокашка дукхагIа хул даьсса парташ. Масала, Iуйрайна занятеш дIайолаелча (лакхехьара классашка) хьалхара урок дIахьор эрсий мотт хьеха преподаватель Н. ва. Цун уроке хIама да эншаш беррига а дешархой ба. КхоалагIа урок лур Х. ва. Цун уроке мугIараш нийкху, паргаш чу партфелаш а йита цхьаннахьа тхо берааш. Цун тIехьарча уроке хьехар ва кхьевола преподаватель — классе юха а хьатьюа.

Миттa яьча анализе тхона гучадьеххар хьехархочоа шай урок сакъердаме, пайдана хургIолчча тайпара вIаштIехьъяккхха да хой берий классе дагIа, ладугIа дукха безам ца боагIилга, цар арахьа, дукхагIа шоашта сакъердаме хIама гургдолчахьа са долга.

Из дош оаха цIаккха а лицалнйтац. Хьехархой урок нийса вIаштIехьъяккха, из сакъердамегIа хилийта Iемалу, шоай знанеш лакхье.

Укх тIеххьарча хана дукхагIа шоайла дIа-хьа классашка ух хьехархой, хьалхагIа хинна формальность ивъера дIа а яьнна. Къонабараш кхет-кхета ух дукха опыт ярш болча.

ХIаьта а цох тхона тхьам хилац. Цу балха лоархIамера моттиг дIалоац тха тайп-тайпарча предметий секцеша. ЦIаккха мелбалийташ оаха цар болх: тха дикагIа йола «университеташ» я уж. Укхаза тхона доаз педагогика карагIдьянна кердадар, кIоартью тхоай знанеш, лакхью тхоай педагогически говзал, дукха ба тха школе цу «университетаца» Iоаш а бенна хIаиз творчески, боагIача тайпара шоай болх беш бола преподавателаш. Масала, миттa шай говзал лакхъь я тха къона математик Ужахова Махьмада Лейла. ТIехдика хул цо шир предметах лун йола урок. ХIана цун урокашна ух кхыбола хьехархой а.

Къаьстта белгал а яьла йоца йоагIа математикий секци, (цунна кулгалдеш я къаьна математик Варанова Антонина Ивановна), эрсий мотт хьехарий яр (Ленина орден йола Шадыжева ИбрахIима Лида), химикаш яр (Лебедев Владимир Михайлович), биологе преподавателий секци (Маршова Вахьудина Фатима).

Шерра тхоай балха кьеъеуз оаха преподавателий говзал лактъяра цхьаьаха форма— йийла урокаш. Юкъ-юкъе оаха цу урокашна хила, даьша гIалат белгалдаьккха, хьехар де Грознера педагогически институтера преподавателаш хьалбех. Дукха ха йоацаш цу тайнара урокаш хилар 7-ча классе (Шадыжева Л.), 5-ча классе (литература хьеха Тамбиева Л.), кхьча классашка.

Школе укх тIеххьарча хана тоалуш латт дисциплина, урокашка дукхагIа а кIоаргагIа а знанеш Iоаш берааш, кIезигуш латт денара тIехьабусараш.

М. [illegible]

Малгобекерча № 1 йолча школа [illegible] классий хьоуч.

«IАЬРЖА ХОЖА»

Нохч - ГIалгIай театре эрсий меттала оттаь «Iаьржа Хожа» яха спектакль — берашта кердача шера дика совгIат.

Дикана воннашта лоаттабеча къоасама хетаньча спектакла керттера белгале я сийрда оптимизм. Педагогически маIанга диллача лоархIаме да лартIадаьнна гIулакхаш гойташ йола персонажаш кхераи тIатесьаш болча низа когаметта а ца хьоккхаш, уж гIулакхаш гучадоахача щорe доккха дакъа а доаллаш хьакъехкаш хилар, хIаьта цо, юххера а, чIоагIбу турпалаш — деная дараш котбаргхиларах бола темаш.

А. Хучаевга роль кхаьча дика [illegible] лаьз. ЮкъагIа а лелхаш [illegible] лар дуал цун. Iовдалча саг санна мекъа мел наьжехаш. Цун хьаьна къаленнача гIарбаша образ гойтаь йолча З. Микхаилоьвас йоккхача говзалца вIаш тардеш хьахьокх чах баарах Iабаш йоацича, къоналз гIерташ яьссача уйланца сонгачь кхаьсагага бола гIулакхаш, цун моральни эйп воIага дIадаьнна хилар белгал а доаккхаш. Актрисас, сцена тIара говзал ше маьрра Iоша а яь, къаьста гротеска боарахе чакхйоаккх шай лаьпца Дугелацен Мугелацен ахаш - текъаш цун кдо заар шу дузача дийнахьа пирога рецепт ювцаш йола белаше сцена. Из чакхйоаш сатирически ирдаьча халхарца. А. Деннев — хьаха Iовзал Мугали, М. Дудаев — кегавенна Дугали дукхача пантомимашца вьхе буьл шоайла вовзала, мекъаьш, заьнка аьлоро тоалбар да гIерташ [illegible] лелдара. Художника В. Григорьева гетара доза, ховшшехьа а шоайла дика тарлургдоацаш оттадьча, тайп-тайпарча архитектурни довкъошка, юкъ-юкъе тIехкаш а — мел буарий кхачах пIхейнса хIамаш а гойтаж. Кийчъльй ваша чура чу. Дуду хьа тоаделна лоаш бесаршца [illegible] па дал догамашн доллашехьа а хетадукхычахьара тIаьбахначь бохка беннача гIаьрахой говрий баргашта дIалхара гIетташ бIашерепашка демах хьадаь сурт санна из дворец оатаенна вIашхагIоргья аьнна.

Лер тIа йола лагерь хьахьекхай нохч-гIалгIай къаман традицеца, цу цхьан ханна вахарерча бакъдоачуи фаьлгадара на эшараш юкъера дIадаха дика аьттув а боалаш. Массаза а хиннача тайпара «Iаьржача» лоамашта юкъерча тIох деттача дIений ненаш; къаман бовлабеннацаа доллашаш, бокъаш, хьахоашаьехкка лоамарой вахарера гIулакхаш — ду деллача хIамаша воро хулийт хьалкъаш дахка дика мел дуда гIулакхаш бейна а доахаш. Цхьа йола турпале оамалаш хьахьокха. Теркаш тIаоаш йола моттигаш гойташ фаьлгах оттаьча сюжета тIа турпалий кхелах лаьца. Эпически хьехелалуш йолча событешкара хьагучайоал кхаь турпала, жерочун кьонгий дика оамалаш. ВоккхагIчо (М. Итаев) дас санна йоахе ш вежарий, наьнаца хьовстаьенна, кхетам ца уIла еш ва из. Юкъерпар (Л. Омаев) — тIах аьнна, деная дала саг; ЗIамагIа вола Кюра (М. Хадиев) — дог гIоадаьнна, денадера гIулакх карагIдадарга сатувсанза из карагIдалаша вола зIамига саг. Цар наьна образ гойташ йолча М. Шоахалоьас бокъонца йолча патриотизма кIоаргалца хьахьекхар Даьхенцара безам. Дог тешалу, сагете тIакхалчача минутацка гIайгIа ен, цхьбакъда, цунца цхьана сей доаш а сийрда кхетам болаш а йолча дукхьал цу панас турпалаш — халкъа гадоахараш кхебь хиларах. Сийда[illegible] спектакле — «Iаьржа Хожа», яхача фаьлго.

Обрашд [illegible] наьшка, шийгара дукха хIамаш юкъе а кхухьаш, акробатически [illegible] на дукхача пантомимашца тоа а яь, режиссера Л. Хашиева, юххера а, вIаштIехьдаьннад. А. Хашидова пьеса цхьайола риторичности схематизма эшае. Кхет-кхета а ца хьахкаш а драматургаш фольклорапа буззалора бакъахьа хетар легендахи хиннача хIамехти дола халкъа хьалкъа кьучадоаккхаш йола керда пьесаш оттадра.

Г. ЩЕДРОДАРОВА,
театровед.

Лоаменнаш [illegible] Москваа театре инсценировка [illegible] Константина Симонова «Дой какий кIург» повеста рома (сценически композиция Т. И. Ландена я). Спектакль хетаьча тIом йистебьнначун тIоьлагIарча дунених, советски бага боггьалерчи патриотизмах оча уйлаш.

СУРТА ТIА: спектакла тIара сцена. Аьшкельцы аьттоаьа: Григорий Федосвич — РСФСР заслуженни артист В. В. Всеволодов, Бешагин — Армянски ССР заслуженни артист А. Б. Джигарханян.

М. Строкова сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МООП-е

Укх тIеххьарче хана Нохч-ГIалгIай АССР общественни порядок лораяра Министерстве город Грознера лаца а лаьца, хьагучаьккхай автобусаш сецача моттигашка дуккхазза нах байлачен Старопромысловски, Ленински, Октябрьски районашка квартираш яйхачен къуйн лечкъорашй деррйн группа.

Уголовни бекхтоккаме оз П. Н. Калашин, А. С. Абрамов — «Спецмонтажа» участка электромонтажникаш, Б. Гамурзиев — Октябрьски района наькъаш-тIерсаш деча участка болхло, В. Вовченко — «Дружба» яхача картонажни фабрика болхло, А. Умерхаджиев — Шалха района «Джалка» яхача совхоза тракторист, В. М. Атаров, Х. Дадалов, В. Климкин, В. Игашов.

Укх гарттарча хана следстви чакх а яьна, суде хьалхашка хьоттартба

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

ВИЗИТАГIА ЮГОСЛАВЕ БАХАР

БЕЛГРАД. 3-ча январе визитаца Югославе кхаьчар Румынски коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь, СРР Пачхьалкхан совета председатель Н. Чаушеску. Чаушескуяа цхьана баьхкаб РКП ЦК Исполнительни комитета а Массазарча президиума а член, Румыни Министрий Совета председатель И. Г. Маурер, РКП ЦК Исполнительни комитетан Массазарча президиумен член, РКП ЦК секретарь П. Никулеску-Мизил.

(ТАСС).

«КРАЙ РАД» ЯХАЧА ЖУРНАЛА ИТТ ШУ ДИЗАР

ВАРШАВА. Мердадарий непайсаэн агентства Варшаве непадеттам арадовхача «Край рад» («Советий Мохк») яхача журнала бойгIайоанах ший юбилей — польски советски халкъий доттагIала духьа бечa болхтача балха итт шу дизар.

Цу юкъа 500 номер араьннай халкъа Польше популярни долча цу журнала. Цу номерех хьахун Советий Мохк хаьнькй хIара денначуе вахара ший тайпара энциклопеди. Ньъестта дикка да 135 эзар экземпляр тираж а йолаш арадуенача журнала СССР-ен Польшан халкъаш вIашагIдувзадолийтача традицешт гIулакхаштта популяризаци ара юкъе воаца дакъа.

Юбилейца дувзаденна польско-советски доттагIала Общества Нартерча управление общества доша значен вянай «Край рад» яхача журнала редакцена вай халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдеча юкъе доккха дакъа лацарах.

(ТАСС).

ДЕГIАЙОАГIА ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВО

УЛАН-БАТОР. Монголи юртбоахама производство дегIакхувлача кердатоламаш дахарца белгалдаьлар 1967 шу. «Худулмур» яхача улан-баторски газета тIа цу хьакъехьа яздинир МНР госплани гIулакхашта йолча управлена председателя Х. Банзрагча.

Совхоз няат а юртбоахама продукце нкъцана тайпаш а дакара дальхе дикка дэкхий телелсаш даьхад, йоах статьи тIа, пачхьалкхацца [illegible] беххашех. 1966 шерраца кийдерча [illegible] цхьан госзоданка дукхагIа даьккхад 21,6 процент, жура — 30 процент, фуаи — 45 процент, дулх — 10 процент хIама даьккхадац шеча.

(ТАСС).

ЛАЬТТАШКА ХИЙ ДЕХК БОЛГАРЕ

СОФИЯ. 9,5 миллион декар долча дIадувча лаьттацца хий дехи Болгаре (декар — 0,1 гектар), а деррига дIадувча лаьттех 20 процент долча лаьттанна. Укх шера тIеадел кхоачаргьа кхы а 200 эзар декар тIа дIайийнача хIамацена.

ГДР ЧIЕГАРИЙ ДОАХАЧА БОАХАМА ТОЛАМАШ

БЕРЛИН. ГДР чкъаьрий дикачон чкъаьрийн производстве укх тIехьарча шеренга дикка доккхий толамаш даьхад. Масала, ГДР-е доаха чкъаьрий 1963 шера денз 1967 шерга кхачалца 117 эзар тоннера 205 эзар тоннага кхачаваш дукхагIа хиннад шера. Пхи шу хьалхагIа [illegible] чкъаьрий хьаьча ахаш ооргIа йоаца дIаккхашта конверта четах кхачаш бера.

Укх тIехьарча пхь шера дийна [illegible] Росток [illegible] ГДР портажнерча шин [illegible] производственни мощность, бокх бе [illegible] чкъаьрий [illegible] 25 шера [illegible] транспортни [illegible].

ГДР чкъаьрий боахам дегIабоалабере долча [illegible] ду советски специалисти.

(ТАСС).

САСЭБО КХАЬЧАЙ АМЕРИКАНСКИ ЭСКАДРА

ТОКИО, 4 январь. (ТАСС). «Кирсардж» яха авианосец хьалха а долаш долча США 7-ча флота кемай эскадро селхан Iуйрийна йитай Сасэбо яха японски порт, цига латташ 13 ди даьккхачул тIехьагIа.

«Кирсарджон» цунна тIехьарча 8 эсминцой дакъа лоац ДРВ-ана духьаларча тIем тIа.

22-ча декабре, эскадра Сасэбо кхаьчача дийнахьа, эккхаш хиннаб авианосца тIа — 3 матрос вийнав, кхьиенна човнаш яьй.

Керда шу хьахулча бейсанна Москерча США цхьаькха тIема базера малагIча оагIорахьа дахал а ца хоаш дIадахад «Морской дракон» яха американски атомни подлодка.

Американски тIема командоване тIа-тIа шерагIа пайда эц японски территорех Вьетнамерча тIема базана меттал. Январа тIеххьарча итт дийнахьа Сасэбо кхоачаргьа аьнна хеташ я «Энтерпрайзон» яха флагман хьалхa долча США атомни кемай эскадра

129 шера колониальни оалал дахчул тIехьагIа Iарбий къулбехьара дIайада Великобритани.

Британски лома цIогах цегал дIадоххаш воала Iарби. Цунца гойташ я «вIашагIа а къастабаь, ба боахнаб» яха политика.

Ливански «Аш-Шааб» яхача газета тIара карикатура.

ТАСС фотохроника.

«ВЬЕТНАМЕРА ДIАДАХА ДЕЗА ВАЙ»

«Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнало хаттарех арадаьхад мугIарерча американашта Вьетнамерча тIемах лаьца шоай кьамаьлаш. Ер да цар яхар:

Гарри Хилз, Бостонера [illegible]: «Цхьаккха тайпа бокъо яц вай Вьетнаме даса. Къулбехьен Вьетнам ерргта а хIалакъьвй. 25 шера паргIато бахьан долаш къовсам лоаттабу ирав доацача вьетнамцаша. Маьрша бахача вахах дог лаьнна дерган. ХIаьта тIема гIулакх дешт барашта цун бала бац».

Нью-Йоркерча барзагьаш дохкача гIина продавец: «Со бокъонца дог тийна ва США Вьетнамера дIахха саци хиларах... Бьоасаи тIа дола демаш къоастадара наькъаш низ юкъе ца баьккхача а кораловагIдаргдолаш да».

Гарри Макмилан, Портландерча (Орегон) телефонни станце гIулакха тIаъдар: «Со дог тийша ва, вай цигара дIадахачуа тIехьагIа Вьетнаме мел барех доттагIий хургхиларах».

Эдвард Ривен, Таллахасерча (Флорида) гостиница да: «Из тIем—доацача гIулакха нах боабайтилга. Цхьаккха тайпа реальни декхараш дац вай цу мехка вай хилар бахъаьа лоархIаш».

Миссис Стоун, Читханерча (Теннесси) графтоера цIен - нана: «Вай Вьетнамера хIадаха а юха цIадахха а деза аьнна хет сона».

Салемера (Массачусетс) антиквар [illegible] бехкар: «Из нийса бен бола тIом ба аьнна хеташ хиннавар со, цхьабакъда, хIала миттал дог тайша вац со вай лехадер вьетнамцашта къевбаьдеш хиларах».

Бирмингэмера (Алабама) [illegible]: «Из тIом бокъо йоацаш беш ба аьнна хет дуккхача нехгашта...»

Чарль Халме, отставкера эпар, Бирмингэм: «США ушалийла халийсай... Вайна дикка хIама теха хилар бакъ ца дича халац».

Миссис Беннет, Сан-Францискора цIен - нана: «ТIема керттерча бахьанех цаI вoай доал шерде гIерташ вай хиларах латт... Дукхха а дикагIа хургдар тха новрой Вьетнамера цIабоалабореи воай мехкара гIулакхаш тоадорен».

Джон Келлоний, Таллахасерa гIишлойхьорь: «Цхьаккха дича а духтIаьоалалаш со къоастабьча мехка ший даькъа юкъера барт вIашагIа ца кхеташ дола дешаш вай хIана нийсде деза... США-ра сов гальа ул Вьетнам».

(АПН).

ОМАН: КОЛОНИЗАТОРАШТА Ю ДУХЬАЛЕ ЧIОАГIЛУШ ЛАТТ

Шийтта шу даьннад Оманана—Аравийски ахгIайрен йоккха йоацача кортамукъа хиннача пачхьалкхенна Англе интервенци яь.

Стратегически лоархIамерча моттиге ахкар бахьан долаш англичаний теркаш тIаувацаш хиннаб Омане. Из ула Персидски залива дIачуводача, Азера Африкен чехкдьтта долча йIаьхийча илттигашкен дохка форда наькъаш дIаюха къасттача.

Цу районе дIачIоагIбалар духьа англичанаша хьалйир итташ тIема базаш, нах балача нункташка дIаоттайир йоккхий гарнизонаш. Цар къхьа тIaIаар дора къачан кортамукъален болане дакъа доацаранта. Йиха йоацача даьеенна хьалача 30 эзар сага репресси.

Къулбехьен Арабе патриоташ котбоцкар а Омане баржаш латтача къаман-кортамукъален болано а, хIаьта миттa Аравийски ахгIайрен мехкаьльтта доаллача къоча районашкара нах гIоьнтаро а кхераьльча Америка вIашагIкхийттача штаташа шоашта дуааш дола новкъостал ду английски колонизатораршта. Империалисташа кхетачу шоай паргIато бахьан долаш оманцаша доаттабеча къовсамо Юкъерчен Юкъерчен Востоке пар мехкдаьлта бизнеса кхераш тIатувсилга. Шоаш мехкдаьлтах хIанз шера доахкхаш дола 2,5 миллиард доллар Сити а Уолл-Стрита а банкашка хьа ца кхоачаш бисар кхераш ба колонизатораш.

Дунеи халкъаьнта юкъерча низаша хьалдорацаш латт омански патриотий къовсам. 1963 шу чакхдоаллаш ООН-о вIашагIъелладр лаьрхIа Оманех йола политически подкомитет. Тохкам баьчул тIехьагIа подкомитето тIаийца резолюци мехкара английски бIухой арабехар дIалехаш яр. ДIа да кхийттача мехкий пачхьалкхеннийн правительствайн керте латтарий Каирски конференце Омана халкъа шийн кхел къоастае бокъо йолга белгал а дир, хIаьта омански халкъа моральни материальни новкъостал де а лаьрхIар.

Аравийски ахгIайрен тIа укх тIеххьарча хана хиннача событешаш кхы а чIоагIбир Оманера къаман - кортамукъален болам. Машара тIаьхьа латтача кхы пачхьалкхенаша хьал а лоацаш цу мехка делегаце вIаштIехьдаьлар ООН-а оцена йолча Комитетага Оман шийн лоIане а кортамукъа а хилар бокъо йолуш резолюци тIадийта. Цу территорера нирпонетачии режимаш хьалувцарах Англена бехк бир Комитето, дIаъийхар английски базаш дIайоахкга, патриоташта репрессеш сага соцадар. Из гIулакх ООН-а комитете дуцарах хьахинпараш Омана патриотий йоккха котало я.

Хетаргахьа, английски колонизатораршта цу тайпарча кхьча колониешка хиппар кургда. Ше котдаллалца къувса дага да омански халкъ.

В. ДАВЫДОВ.
(АПН).

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

РАДИО: Нохч-ГIалгIайчен доьттадала, дерхо: 6.30 — Эрсий меттала — шийнара, пIаьраска. Нохчий меттала — кхьара, шоатта; ГIалгIай меттала — оршот, еро. Хоамаш: 6.30 — ХIара дийнахьа, хIаьта кIирандийнахьа — 7.20.

Газетий обзораш: 7.10 — «Грозненский рабочий» — хIара дийнахьа, (оршот дийнахьа хилац). «Комсомольское племя» — шинара, ера шоатта; 8.15 — «Сердало» — шинара, ера, шоатта, 8.15 — «Ленинан никъ» — кхьара, пIаьраска, кIиранди.

Хоамаш [illegible]: кIара дийнахьа гIалгIай меттала — 16.45; нохчий меттала — 18.00; эрсий меттала — 18.15 (шоатта дийнахьа кIирандийнахьа хилац).

6 январь. ШОАТТА

8.25 — Дикача нахах. 8.35 — «Къона тIехье». 16.00 — Мутаилиев Хьажбийнара шийна тIехьайнта творчество (гIалгIай меттала). 16.30 — «Къонаш». 17.00 — «Болхлой пхьор» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 17.30 — Концерт. 18.30 — Радиослушателгархой дехар кхоачашдеш оттадаь концерт.

7 январь. КIИРАНДИ

8.30 — Шоана дукха еза аьараш. 15.20 — «Мусие дувцар» яха Айдамирова дувцар (нохчий меттала). 15.40 — Халхьий бант тайначе дезале. 16.30 — «Бенито» яха Ведуева инсценировка. 17.00 — «Къонаш» (гIалгIай меттала). 17.30 — Спортивни орбите. 18.30 — Спортсменашта дола концерт.

8 январь. Оршот. 7.10 — ТIема [illegible] 50 шу дизарга. 8.15 — «Искусства дневник». 8.30 — «Тарас Шевченко» яха Данилевича поэма. 8.45 — «Къона тIехье» нохчий меттала. 16.00 — Концерт. 16.30 — [illegible] бараша деча хаттарашта дола жоп (гIалгIай меттала). 17.00 — Студентий дехар кхоачашдеш оттадаь концерт. 17.30 — Юрта боахама [illegible] нохчий меттала. 17.4 — Вай индустриальни мохк (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 январь. ШОАТТА

17.00 — Школьникашта документальни фильмий сборник. 18.00 — Кердача шера цIераш. Шоатта дей гIулакхаш, 1931-гIа шу. 17.50 — Дехар кхоачашдеш оттадаь кердача шера концерт. 18.35 — Дунен [illegible] юкъе латтача хьалах дола къамаьл. 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «ДоттагIал» яхача эстрадни малой халкъашта юкъерча фестивала тIехьара концерт. (ЦТ). 21.30 — «Лаьтта гIолла ххо гIа» яха художественни фильм.

7 январь. КIИРАНДИ

12.00 — Беранта. Кремле кердача шера цIей. (ЦТ). 13.00 — Къона ленинец яха телевизионни журнал. 13.40—Мультфильм. 17.00 — Эфире я къонаш. Горизонт. (ЦТ). 18.00 — Эстрадни миниатюрий студенчески театр. 18.40 — Кинолюбителий клуб. 19.20 — Ах бIаь шера гIулакхаш. 1931-гIа шу. 20.05 — Шоана, бераш! 20.20 — «Цхьан эрсий наьних дола доп» яха бахьдолчох даьнкха фильм. 20.50 — «Таниир «Дербент» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-66; редактора зам. 3-38-11; белхтохама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культурая, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамаш письмой отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-66; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04004. Заказ № 86.